

Nr 9

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1959/60, i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

1:o) **Investeringsplan för kommunikationsverken.** I proposition nr 1 har Kungl. Maj:ten under kapitalbudgeten (bilaga 27, punkt 1, s. 1—11 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1959) lämnat en översikt över kommunikationsverkens investeringar, avseende postverkets, televerkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden samt väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

Enligt beräkningarna i statsverkspropositionen till 1958 års A-riksdag uppskattades medelsförbrukningen på kommunikationsverkens investeringsanslag uppgå till ca 996 milj. kr. under *budgetåret 1957/58*. De sammanlagda faktiska investeringsutgifterna stannade emellertid, som tabell 1 visar, vid ca 960 milj. kr. och underskred således de beräknade utgifterna med ca 36 milj. kr.

Tabell 1

	Ingående behållning	Budgetåret 1957/58			Utgående behållning
		Anvisade anslag	Medelsförbrukning beräknad i prop. A 1/1958	faktisk	
miljoner kronor					
<i>Rambegränsade investeringar</i>					
Postverket	8,5	2,9	7,0	3,6	7,8
Televerket	10,8	254,5	243,0	243,0	22,3
Statens järnvägar	13,7	310,3	300,0	300,0	24,0
Vattenfallsverket	41,3	348,0	360,0	349,3	40,0
Luftfartsverket	2,5	5,4	7,0	6,1	1,8
Förrådsfonden	8,7	22,3	28,0	27,9	3,1
Summa	85,5	943,4	945,0	929,9	99,0

Övriga investeringar

Postverket	0,3	—	0,3	0,3	—
Televerket	0,1	14,4	14,4	14,4	0,1
Statens järnvägar	0,1	7,0	7,1	6,9	0,2
Vattenfallsverket	1,9	12,0	9,0	1,5	12,4
Luftfartsverket	—	20,0	20,0	7,0	13,0
Summa	2,4	53,4	50,8	30,1	25,7
Totalsumma	87,9	996,8	995,8	960,0	124,7

I den till 1958 års A-riksdag framlagda investeringsplanen framhölls, att den restriktiva ekonomiska politiken med hänsyn till de expansiva tendenser, som trots en skönjbar avmattning i högkonjunkturen förefanns inom vissa delar av samhällsekonomin, allttjämt finge vara normgivande för de offentliga utgifterna för *budgetåret 1958/59*. Det vore därför nödvändigt att i görligaste mån söka begränsa den statliga upplåningen, vilket måste få återverkningar på kommunikationsverkens investeringar. Mot bakgrunden härav hade en icke obetydlig nedskärning av affärsverkens äskanden bedömts som nödvändig. En uppräknig av investeringarna i förhållande till budgetåret 1957/58 ansågs emellertid ofrånkomlig för att möjliggöra för affärsverken att fullfölja sina åtaganden gentemot allmänheten och för att i görligaste mån eliminera inträdda kostnadsstegringar. I enlighet härmed förordades, att den ramreglerade medelsförbrukningen skulle få utgöra högst 1 040,5 milj. kr. För övriga investeringar beräknades en medelsförbrukning av 58,3 milj. kr., varav 18,4 milj. kr. för ljud- och televisionsradioanläggningar samt anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete, 14,9 milj. kr. för vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad och 25 milj. kr. för storflygplats.

Under år 1958 har läget på arbetsmarknaden utvecklats i sådan riktning, att speciella åtgärder i sysselsättningsstödande syfte ansetts påkallade. Vad affärsverken beträffar, har Kungl. Maj:t genom utnyttjande av reservationsmedelsbehållningar och å dispositionsanslagen tillgängliga medel vidgat investeringsramarna för vissa verk för att därigenom möjliggöra åtgärder i nämnda syfte. Vid valet av åtgärder har förutom den arbetsmarknadspolitiska effekten även företagsekonomiska synpunkter beaktats. Sålunda har i regel endast ifrågakommit sådana arbeten och anskaffningar, som vederbörande verk ansett kunna ge skäligen förräntning av nedlagt kapital. I allmänhet har detta inneburit en tidigareläggning av objekt, som ingår i verkens investeringsplaner för de närmast följande budgetåren. De av Kungl. Maj:t vidtagna ramökningarna har avsett televerkets och statens järnvägars fonder samt förrådsfonden. Sålunda ökades genom beslut den 30 maj 1958 televerkets ram med 6,0 till 254,0 milj. kr. och den 7 november 1958 med ytterligare 12,9 milj. kr. till 266,9 milj. kr. För statens järnvägar höjdes rambeloppet genom beslut den 7 och den 21 november 1958 med 2,3 resp. 7,3 milj. kr. till 312,3 resp. 319,6 milj. kr. Förrådsfondens ram ökades ge-

nom beslut den 28 juli 1958 med 2,3 till 30,3 milj. kr. Kungl. Maj:t har dessutom medgivit, att vissa anläggningsbidrag, som televerket debiterar abonnenter av automatiska telefonväxlar o. d., får bokföras såsom inkomst på investeringsanslag såvitt avser belopp överstigande 5 milj. kr. för hela budgetåret 1958/59. Härigenom har en ytterligare reell investeringsökning om ca 2 milj. kr. för televerket möjliggjorts.

I tabell 2 redovisas de beräkningar rörande medelsförbrukningen, som verkställdes våren 1958, verkens förslag i petita hösten 1958 och vidare de belopp, som departementschefen förordar.

Tabell 2

Medelsförbrukning budgetåret 1958/59
Beräknat Verkens Förordat
våren 1958 beräkningar av dep.ch.
hösten 1958
miljoner kronor

Ramreglerade investeringar

Postverket	6,0	6,0	6,0
Televerket	248,0	254,0	268,0
Statens järnvägar	310,0	310,0	319,6
Vattenfallsverket	440,0	440,0	440,0
Luftfartsverket	8,5	8,5	8,5
Förrådsfonden	28,0	30,3	30,3
Summa	1 040,5	1 048,8	1 072,4

Övriga investeringar

Televerket	18,4	18,4	18,4
Statens järnvägar	—	0,1	0,1
Vattenfallsverket	14,9	8,3	8,3
Luftfartsverket	25,0	38,0	38,0
Summa	58,3	64,8	64,8
Totalsumma	1 098,8	1 113,6	1 137,2

För postverket, vattenfallsverket och luftfartsverket har sålunda de ramreglerade investeringarna för innevarande budgetår upptagits till oförändrade belopp i förhållande till beräkningarna våren 1958. I fråga om statens järnvägar och förrådsfonden räknas med de belopp, till vilka ramarna höjts genom nyssnämnda Kungl. Maj:ts beslut. För televerket förordar departementschefen en ytterligare ökning av investeringsramen med 1,1 milj. kr. i förhållande till det av Kungl. Maj:t den 7 november 1958 fastställda rambeloppet om 266,9 milj. kr. Härigenom kommer en utvidgning av beställningar och arbeten i sysselsättningsstödande syfte att möjliggöras. Det för denna ramökning erforderliga beloppet rymmes inom de tillgängliga anslagsmedlen men kan inte disponeras för ändamålet utan överföring av medel mellan olika sakanslag. Departementschefen gör därför i annat sammanhang hemställan om en ytterligare medelsanvisning å 1,1 milj. kr. på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59. Väg- och

vattenbyggnadsstyrelsen har i petita förutsatt, att ett tilläggsanslag om 0,3 milj. kr. anvisas för att möjliggöra erforderlig valfrihet mellan investeringsobjekten under förrådsfonden vid gällande ram av 30,3 milj. kr. Då det är mindre sannolikt, att det faktiska investeringsutfallet kommer att kräva en sådan förstärkning och då under alla omständigheter en förstärkning kommer att uppgå till ett obetydligt belopp, torde en medelsöverflyttning i detta fall lämpligen kunna ske.

De rambegränsade investeringarna för innevarande budgetår upptages sålunda till ett belopp av totalt 1 072,4 milj. kr. Beträffande de icke ramreglerade investeringarna har vissa förskjutningar ägt rum, sedan beräkningarna förra året verkställdes. Sålunda upptages nu investeringarna för vattenfallsverket med ett 6,6 milj. kr. lägre belopp än föregående år och investeringarna i luftfartsverket med ett 13,0 milj. kr. högre belopp. Vidare har för statens järnvägar tillkommit 0,1 milj. kr., avseende inlösen av återstående aktier i Stockholm—Nynäs järnvägsaktiebolag och markförvärv. På grund av dessa justeringar uppräknas posten övriga investeringar med 6,5 milj. kr. och uppföres totalt med 64,8 milj. kr. Totalt för kommunikationsverken upptages alltså (1 072,4 + 64,8) 1 137,2 milj. kr., vilken summa överstiger det för ett år sedan beräknade beloppet med 38,4 milj. kr. Av ökningen hänför sig 31,9 milj. kr. till de ramreglerade investeringarna och 6,5 milj. kr. till övriga investeringar.

För budgetåret 1959/60 innebär verksstyrelsernas förslag investeringar till ett sammanlagt belopp av ca 1 391 milj. kr., vilket i jämförelse med de nu redovisade beräkningarna för löpande budgetår skulle innebära en stegring med icke mindre än ca 254 milj. kr. Av ökningen hänför sig ca 158 milj. kr. till de nu ramreglerade anslagen och ca 96 milj. kr. till övriga anslag. Göres jämförelsen i förhållande till beräkningarna i fjolårets statsverksproposition blir ökningen ca 292 milj. kr., varav ca 190 milj. kr. på rambegränsade anslag. Av sistnämnda belopp faller i runda tal 2 milj. kr. på postverket, 57 milj. kr. på televerket, 51 milj. kr. på statens järnvägar, 64 milj. kr. på vattenfallsverket, 4 milj. kr. på luftfartsverket och 12 milj. kr. på förrådsfonden. Av ökningen på övriga anslag om totalt 102 milj. kr. i förhållande till beräkningarna för ett år sedan belöper 20 milj. kr. på televerket, 63 milj. kr. på statens järnvägar, 2 milj. kr. på vattenfallsverket, 15 milj. kr. på luftfartsverket och 2 milj. kr. på förrådsfonden. — Vattenfallsstyrelsen har dessutom i petita hemställt om utökning av den rörliga krediten hos riksgäldskontoret med 25 milj. kr. eller alternativt lika stort anslag till inventarier m. m. utanför de ramreglerade investeringarna.

Efter att ha konstaterat att behov föreligger av en ökning av kommunikationsverkens investeringar under nästa budgetår anför *departementschefen* bl. a. följande.

Vid bedömningen av kommunikationsverkens investeringar har — i enlighet med vad som förut sagts — en icke obetydlig uppräkning av de rambegränsade investeringarna för nästa budgetår ansetts böra ske. Som totalt

rambelopp för budgetåret 1959/60 föreslår jag en summa av 1 142,3 milj. kr. Häri ingår dock inte investeringar för radioanläggningar för luftfarten. Medelsförbrukningen härför har nämligen ansetts böra fr. o. m. nästa budgetår föras utanför de ramreglerade investeringarna under televerkets fond. Den av mig förordade totalramen för innevarande budgetår exkl. radioanläggningar för luftfarten uppgår till 1 070 milj. kr. Ökningen av rambeloppet för nästa budgetår i förhållande till nyssnämnda summa uppgår sålunda i runt tal till 72 milj. kr. Av detta belopp hänför sig ca 6 milj. kr. till en sjökabel mellan Sverige och England, vilket belopp telestyrelsen äskat utanför investeringsramen. En jämförelse med beräkningarna för budgetåret 1958/59 i fjolårets statsverksproposition visar en ökning om ca 104 milj. kr. Om därtill lägges en möjlig investeringsökning på grund av en i det följande berörd omläggning av bokföringen av vissa anläggningsbidrag vid televerket, blir *den reella ökningen av de ramreglerade investeringarna av storleken 114 milj. kr.*

Vid avvägningen av det totala rambeloppet mellan de skilda verken har vattenfallsverket ansetts böra tilldelas en investeringsram, som medger ett fortsatt genomförande av styrelsens utbyggnadsprogram för kraftstationerna. Ökningen föreslås till 42 milj. kr. I fråga om televerket har önskvärdheten att med hänsyn bl. a. till trafikökningen påskynda automatiseringen och utbyggnaden av fjärrförbindelsenätet ansetts motivera en relativt stor ökning som föreslås till 27,4 milj. kr. (exklusive radioanläggningar till luftfarten) i förhållande till beräkningarna i förra årets statsverksproposition. Jag vill här också meddela, att jag under televerkets fond kommer att föreslå, att av abonnenter lämnade direkta bidrag till vissa anläggningsarbeten, främst installation av automatiska telefonväxlar, fr. o. m. nästa budgetår i sin helhet får bokföras såsom inkomst på det anslag, från vilket här ifrågakvarande anläggningsverksamhet bestrides. Detta innebär en ytterligare möjlighet till investeringsökning, som för nästa budgetår kan uppskattas till storleken 10 milj. kr. Investeringsramarna för statens järnvägar, förrådsfonden och luftfartsverket föreslås höjda med 25 resp. 7,5 och 2,3 milj. kr., allt i förhållande till beräkningarna i förra årets statsverksproposition. För postverket föreslås en oförändrad investeringsram.

Vad beträffar övriga investeringar har, förutom 3,3 milj. kr. till radioanläggningar för luftfarten, tagits upp anslag till ljudradioanläggningar om 10,5 milj. kr., till televisionsradioanläggningar om 13,2 milj. kr., till anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete om 8,5 milj. kr., till förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen om 5 milj. kr., till storflygplats om 40 milj. kr. och till grustag om 1 milj. kr. Genom anslaget till förvaltningsbyggnaden möjliggöres en medelsförbrukning för detta ändamål om 17 milj. kr. Vattenfallsstyrelsens framställning om en med 25 milj. kr. ökad rörlig kredit tillstyrker jag.

Såsom närmare utvecklas under luftfartsfonden föreslår jag, att investeringarna i radioanläggningar för luftfarten, ehuru uppförda under televerkets fond, får tillföras rambeloppet för luftfartsverket för att därigenom möjliggöra valfrihet för luftfartsstyrelsen mellan samtliga investeringsobjekt rörande luftfarten.

Den för budgetåret 1959/60 förordade investeringsverksamheten framgår av tabell 3. Som jämförelse har i tabellen även redovisats siffrorna för den förnyade medelsberäkningen för budgetåret 1958/59.

Tabell 3

	Medelsförbrukning budgetåret 1959/60		
	1958/59	1959/60	1959/60
	Förordat av dep.ch.	Verkens förslag	Förordat av dep.ch.
miljoner kronor			
<i>Ramreglerade investeringar</i>			
Postverket	6,0	7,7	6,0
Televerket	268,0	302,4	273,0
Statens järnvägar	319,6	360,6	335,0
Vattenfallsverket	440,0	504,0	482,0
Luftfartsverket	8,5	12,6	10,8
Förrådsfonden	30,3	39,8	35,5
Summa	1 072,4	1 227,1	1 142,3
<i>Övriga investeringar</i>			
Televerket	18,4	41,5	35,5
Statens järnvägar	0,1	63,6	—
Vattenfallsverket	8,3	17,0	17,0
Luftfartsverket	38,0	40,0	40,0
Förrådsfonden	—	2,0	1,0
Summa	64,8	164,1	93,5
Totalsumma	1 137,2	1 391,2	1 235,8

Det i kolumnen för verkens förslag under övriga investeringar upptagna beloppet för statens järnvägar om 63,6 milj. kr. avser dels en framställning den 5 november 1957 angående ökning av statens järnvägars förslag med 54,3 milj. kr., dels en framställning den 26 november 1958 angående införlivande i statsbanenätet av Stockholm—Roslagens järnvägar, för vilket ändamål styrelsen äskat ett belopp om 9,3 milj. kr. Järnvägsstyrelsens äskande om medel till ökat förslag är departementschefen icke beredd tillstyrka.

Kommunikationsverkens totala medelsförbrukning skulle alltså för nästa budgetår uppgå till 1 235,8 milj. kr. att jämföras med nu beräknade 1 137,2 milj. kr. för innevarande budgetår. I jämförelse med den i fjolårets statsverksproposition beräknade totala omslutningen för budgetåret 1958/59 om 1 098,8 milj. kr. innebär förslagen en ökning av medelsförbrukningen med nominellt 137,0 milj. kr. eller, om hänsyn tages till den ändrade bokföringen av anläggningsbidragen vid televerket, en *reell ökning med ca 147 milj. kr.*

Av budgettekniska skäl förordas en sammanslagning av f. n. 13 anslag under televerkets fond till 9.

I efterföljande tablå lämnas en sammanfattande översikt av den faktiska och beräknade investeringsomfattningen under de i det föregående berörda budgetåren. Därur framgår även beräkningen av de för investeringarnas genomförande erforderliga anslagsbeloppen.

	Investerings- utgifter	Av verken planerade in- vesteringsut- gifter		Av departe- mentschefen beräknade investerings- utgifter		Reser- vationer den 30/6 1958	Anslag	Förslag	Beräk- nade reser- vationer den 30/6 1960
		1957/58	1958/59	1959/60	1958/59				
<i>Ramreglerade investeringar</i>									
Postverket	3,6	6,0	7,7	6,0	6,0	7,8	3,0	3,2	2,0
Televerket	243,0	254,0	302,4	268,0	273,0	22,3	245,9	280,4	7,6
Statens järnvägar	300,0	310,0	360,6	319,6	335,0	24,0	300,5	349,5	19,4
Vattenfallsverket	349,3	440,0	504,0	440,0	482,0	40,0	430,2	462,6	10,8
Luftfartsverket	6,1	8,5	12,6	8,5	10,8	1,8	8,0	9,8	0,3
Förrådsfonden	27,9	30,3	39,8	30,3	35,5	3,1	27,5	37,2	2,0
	929,9	1 048,8	1 227,1	1 072,4	1 142,3	99,0	1 015,1	1 142,7	42,1
<i>Övriga investeringar</i>									
Postverket	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—
Televerket	14,4	18,4	41,5	18,4	35,5	0,1	18,4	35,5	—
Statens järnvägar	6,9	0,1	63,6	0,1	—	0,2	—	—	—
Vattenfallsverket	1,5	8,3	17,0	8,3	17,0	12,4	10,0	5,0	—
Luftfartsverket	7,0	38,0	40,0	38,0	40,0	13,0	25,0	40,0	—
Förrådsfonden	—	—	2,0	—	1,0	—	—	1,0	—
	30,1	64,8	164,1	64,8	93,5	25,7	53,4	81,5	—
Totalsumma	960,0	1 113,6	1 391,2	1 137,2	1 235,8	124,7	1 068,5	1 224,2	42,1

Utskottet. I den av fjolårets riksdag godkända investeringsplanen för kommunikationsverken beräknades den ramreglerade medelsförbrukningen under innevarande budgetår uppgå till högst 1 040,5 milj. kr., medan för övriga investeringar förutsattes en medelsförbrukning om 58,3 milj. kr. I syfte att motverka den ogynnsamma utvecklingen på arbetsmarknaden har sedermera vissa utökningar av medelsförbrukningen befunnits önskvärda. Med anlitande av befintliga reservationsmedel å skilda anslag jämte medel å dispositionsanslagen har därför höjningar vidtagits av tidigare fastställda ramar för televerket, statens järnvägar och förrådsfonden med resp. 18,9, 9,6 och 2,3 milj. kr. För möjliggörande av en ytterligare höjning av investeringsverksamheten för televerkets del har departementschefen föreslagit en medelsanvisning om 1,1 milj. kr. på tilläggsstat. Även för den ej ramreglerade medelsförbrukningen beräknas en ökning ske, nämligen från 58,3 till 64,8 milj. kr., huvudsakligen beroende på en förskjutning mellan olika budgetår av ianspråktagandet av tidigare beviljade medel, bl. a. för utbyggnad av storflygplatsen Arlanda. Nämda förskjutningar är dock icke betingade av samsättningskäl.

Kommunikationsverkens totala investeringsutgifter under innevarande budgetår skulle sålunda enligt nu föreliggande beräkningar komma att uppgå till (1 072,4 + 64,8) 1 137,2 milj. kr., innebärande en ökning med 38,4 milj. kr. i förhållande till det i början av år 1958 beräknade beloppet.

Mot vad departementschefen i förevarande sammanhang anfört och förordat har utskottet, som i sitt av riksdagen numera godkända utlåtande nr

18 (p. 2) tillstyrkt anvisande på tilläggsstat av 1,1 milj. kr. under televerkets fond, icke funnit anledning till erinran.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har verksstyrelserna räknat med en ökning i förhållande till beräkningarna i fjolårets statsverksproposition av ca 292 milj. kr., varav ca 190 milj. kr. på de rambegränsade anslagen. Dessutom har vattenfallsstyrelsen hemställt om en utökning med 25 milj. kr. av den rörliga krediten hos riksgäldskontoret eller alternativt ett lika stort anslag till inventarier m. m.

Vid den inom kommunikationsdepartementet verkställda prövningen av verksstyrelsernas äskanden har, enligt vad som anföres i statsverkspropositionen, en ökning under nästa budgetår av de totala investeringarna framstått som angelägen. Som motiv härför nämnes särskilt önskemålet om en avveckling av återstående kapacitetsbrister samt nödvändigheten av en fortsatt rationalisering, syftande till en sänkning av driftkostnaderna. Departementschefen erinrar i anslutning härtill om de senaste årens ökning av telefontrafiken och de till följd av det ökade bostadsbyggandet växande kraven på nya telefoninstallationer. Härtill kommer önskvärdheten av en ökad takt i automatiseringen samt utbyggnad av fjärrförbindelserna. För statens järnvägars del kräves rationaliseringsåtgärder i form av utbyggnad av de trafikstarka huvudlinjerna och av rangerbangårdar m. m. samt utökning och modernisering av rullande materiel. För tillgodoseende av den på längre sikt växande efterfrågan på elektrisk kraft framstår vidare investeringar i kraftverksutbyggnader lika aktuella som tidigare. Den växande lufttrafiken kräver ökade investeringar i flygfält och säkerhetsanordningar m. m. Då slutligen ersättningsanskaffningarna av motorfordon och vägmaskiner inom förrådsfonden länge legat på en låg nivå, kräves nu en vidgad investeringsomslutning även på detta område.

De överväganden som sålunda skett har resulterat i en uppräknig av de ramreglerade investeringarna till ett belopp av 1 142,3 milj. kr., i vilket belopp dock icke — såsom tidigare varit fallet — investeringar för radioanläggningar för luftfarten ingår, då dessa ansetts böra fr. o. m. nästa budgetår läggas utanför televerkets ram. I jämförelse med beräkningarna för innevarande budgetår i fjolårets statsverksproposition innebär detta en ökning med ca 104 milj. kr. — eller ca 114 milj. kr. om till först angivna belopp lägges en möjlig investeringsökning om ca 10 milj. kr. genom den ändrade bokföring av vissa anläggningsbidrag som föreslås för televerkets del. För vattenfallsverket, televerket, statens järnvägar, förrådsfonden och luftfartsverket blir ökningarna resp. 42,0, 27,4, 25,0, 7,5 och 2,3 milj. kr., medan för postverket en oförändrad investeringsram föreslås. De ej ramreglerade investeringarna upptages med 3,3 milj. kr. till radioanläggningar för luftfarten, 10,5 milj. kr. till ljudradioanläggningar, 13,2 milj. kr. till televisionradioanläggningar, 8,5 milj. kr. till anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete, 5 milj. kr. till förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen, 40 milj. kr. till storflygplats och 1 milj. kr. till grustag. Den sammanlagda medelsförbrukningen under kommunikationsverkens fonder skulle därmed upp-

gå till 1 235,8 milj. kr. att jämföras med nu beräknade 1 137,2 milj. kr. för innevarande budgetår.

För finansiering av detta program har av Kungl. Maj:t äskats anslag med sådana belopp att de jämte förutsedda behållningar motsvarar den för respektive utgiftsändamål föreslagna medelsförbrukningen. Erforderlig anslagsreserv för beredande av viss valfrihet för verken mellan olika investeringsobjekt har lagts på dispositionsanslagen.

Under en följd av år har utskottet — med hänvisning till konstaterade eftersläpningar och brister — understrukit vikten av att ökade investeringar kommer till stånd för kommunikationsverkens del. Utskottet finner det därför och med hänsyn jämväl till det aktuella samhällsekonomiska läget tillfredsställande att så nu ansetts kunna ske samt anser sig följaktligen kunna godtaga Kungl. Maj:ts förevarande förslag rörande investeringarnas omfattning. Den avvägning inom den totala ramen som skett, med tyngdpunkten på de för industriproduktionen och ur allmän servicesynpunkt viktiga investeringarna i kraftverksbyggnader och järnvägar samt telefon- och telegrafanläggningar m. m., finner utskottet också välmotiverad.

Då utskottet i sitt utlåtande nr 9 (p. 1) till fjolårets A-riksdag bl. a. uttalade sig för en ytterligare förenkling av anslagsredovisningen finner utskottet ej heller anledning till erinran mot den av departementschefen föreslagna anslagskoncentrationen under televerkets fond.

Till frågan om anvisande av de anslag som erfordras för ett genomförande av den förordade investeringsplanen återkommer utskottet under respektive punkter i det följande.

Utskottet får slutligen hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

Statens affärsverksfonder

Postverket

2:o) **Postverkets anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 12—20) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1959/60 under postverkets fond anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 3 203 000 kr.

I skrivelse den 28 augusti 1958 har *generalpoststyrelsen* framlagt sina petita för budgetåret 1959/60. I skrivelsen redovisas följande sammanställning av de under postverkets fond anvisade anslagen för budgetåren 1956/57—1958/59 jämte styrelsens äskanden för nästa budgetår.

	1956/57	1957/58	1958/59	Åskanden 1959/60
	tusental kronor			
Posthus m. m.	1	500	1	1 700
Förvärv av fastigheter	300	1	200	100
Anskaffning av automobiler m. m.	1 100	700	900	900
Postverkets diligenstrafik				
Garagebyggnader m. m.	200	500	800	500
Anskaffning av bilmateriel	1 100	1 200	1 100	1 000
Förvärv av billinjer	900	1	1	—
Postverkets dispositionsanslag	1 000	1	1	1
Summa	4 601	2 903	3 003	4 201

Beträffande den närmare innebörden av styrelsens framställning torde få hänvisas till propositionen (s. 13—18).

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit ett gemensamt utlåtande över generalpoststyrelsens, telestyrelsens, järnvägsstyrelsens, vattenfallsstyrelsens och luftfartsstyrelsens äskanden samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning angående investeringsanslag under verkets förrådsfond (s. 82 och 83).

Departementschefen erinrar bl. a. om att han enligt investeringsplanen för kommunikationsverken räknat med en medelförbrukning av 6 milj. kr. under nästa budgetår. Beträffande fördelningen i stort av detta belopp på de olika anslagsändamålen får utskottet hänvisa till en på s. 19 i propositionen intagen tabell. I övrigt anför departementschefen följande.

Beträffande de planerade arbetena vid postverkets industrianläggningar i Ulvsunda har jag icke något emot att uppförande av ett kallförråd påbörjas, vilket torde kunna ske redan under innevarande år. Däremot synes den egentliga tillbyggnaden böra anstå i avvaktan på resultatet av postutredningens och lokaliseringsutredningens överväganden rörande postverkets industrirörelse. Innan dessa utredningar slutförts och ytterligare undersökningar gjorts i fråga om postverkets behov av tillverkningar och reparationer i egen regi, torde det nämligen vara svårt att överblicka postverkets behov av lokaler i Ulvsunda. Angivna förhållanden medför, att ett påbörjande av ifrågavarande byggnadsarbeten icke torde bli aktuellt under nästa budgetår. Jag har därför icke ansett mig böra räkna med någon medelförbrukning för detta ändamål under budgetåret 1959/60.

Frågan om ett nytt posthus i Hudiksvall har under den gångna hösten kommit i ett annat läge, sedan det visat sig att möjlighet numera torde föreligga för postverket att hyra lokaler i en planerad nybyggnad. Postverkets lokalfrågor i Hudiksvall synes härigenom kunna lösas på ett tillfredsställande sätt. Det av postverket föreslagna posthuset torde därför icke böra tagas upp i investeringsplanen för posthusbyggnader.

Uppförandet av ett posthus i Stenungsund bör enligt styrelsen anstå tills vidare, enär man under ytterligare några år kan hyra de nuvarande postlokaler. Enligt min mening vore det fördelaktigt, om även postverkets framtida behov av lokaler på denna ort kunde tillgodoses genom förhyrning.

Jag förordar därför, att styrelsen planerar i enlighet härmed. Under sådana förhållanden kan även ifrågavarande byggnadsföretag utgå ur investeringsplanen.

Vid bifall till vad jag nu anfört kan medelsförbrukningen under anslaget till Posthus m. m. under nästa budgetår beräknas till ett belopp som är ca 900 000 kr. lägre än vad styrelsen upptagit.

De övriga begränsningar, som befunnits nödvändiga för att postverkets investeringar skall kunna hållas inom den förordade ramen för nästa budgetår, har ansetts böra vidtagas genom att medelsförbrukningen reduceras med 100 000 kr. på anslaget till Inköp av fastigheter, 500 000 kr. på anslaget till Förvärv av billinjer samt 200 000 kr. på dispositionsanslaget.

Utskottet. Generalpoststyrelsen har i sina anslagsäskanden räknat med en medelsförbrukning för nästa budgetår av 7,7 milj. kr. Enligt departementschefens mening bör emellertid investeringsramen för postverkets del begränsas till 6,0 milj. kr., d. v. s. oförändrad omslutning i förhållande till innevarande budgetår. Detta förutsätter anvisande av anslag om 3,2 milj. kr.

Den av departementschefen förordade medelsramen förutsättes ernås främst genom begränsningar av posthusbyggandet och förvärvandet av nya billinjer. En planerad tillbyggnad vid postverkets industrianläggningar i Ulvsunda synes sålunda böra anstå i avvaktan på postutredningens och lokaliseringsutredningens resultat, medan postens lokalfråga i Hudiksvall enligt departementschefens mening bör lösas genom förhyrning.

Utskottet har under föregående punkt förklarat sig godtaga den av Kungl. Maj:t förordade ramen för postverkets medelsförbrukning. Ej heller har utskottet funnit anledning till erinran mot den föreslagna fördelningen av investeringarna på olika utgiftsändamål samt anslagsberäkningen. Vad särskilt postverkets lokalfrågor beträffar förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t överväger uppkommande byggande- och förhyrningsalternativ med hänsyn till kostnadsförhållandena på längre sikt.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för budgetåret 1959/60 under postverkets fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. Posthus m. m.	800 000 kr.
2. Inköp av fastigheter	1 000 »
3. Anskaffning av automobiler m. m.	900 000 »
4. Garagebyggnader m. m.	500 000 »
5. Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen	1 000 000 »
6. Förvärv av billinjer	1 000 »
7. Postverkets dispositionsanslag	1 000 »

Televerket

3:o **Televerkets anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 21—62) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1959/60 under televerkets fond anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 315 900 000 kr.

I skrivelser den 30 augusti 1958 och i samband därmed lämnade uppgifter har *telestyrelsen* hemställt om anslag för budgetåret 1959/60.

Luftfartsstyrelsen har i skrivelse den 25 augusti 1958 äskat anslag för budgetåret 1959/60 till Radioanläggningar för luftfarten.

Inledningsvis har i propositionen lämnats vissa uppgifter om utvecklingen av televerkets rörelse under budgetåret 1957/58.

Beträffande den närmare innebörden av redogörelsen torde få hänvisas till propositionen (s. 21—23).

De på televerkets fond anvisade investeringsanslagen är f. n. normalt uppdelade på tolv olika anslagsrubriker. För budgetåret 1958/59 har dessutom tillkommit ett särskilt anslag till Anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete m. m.

Uppdelningen av anslagen medför med nuvarande snäva anslagsramar vissa svårigheter, vilka i huvudsak beror på att behovet av investeringsmedel måste bestämmas jämförelsevis lång tid före ingången av det budgetår, under vilket anslagen skall användas. Under mellantiden framtingas ofta ändringar i de uppgjorda investeringsplanerna bl. a. till följd av att nya, mera brådskande behov måste ges företräde framför andra tidigare planerade. Dessa svårigheter skulle, i varje fall i viss utsträckning, kunna undgås, om anslagen kunde sammanföras till ett mindre antal. Samtidigt skulle härigenom antalet av de fall, då dispositionsanslaget måste tas i anspråk för täckande av anslagsöverskridanden, kunna minskas.

Styrelsen föreslår därför, att anslagen Telefonstationsbyggnader m. m., Förrådsbyggnader m. m. och Inköp av fastigheter sammanslås till ett anslag, benämnt Inköp och byggande av fastigheter, samt att anslagen Fjärrförbindelseanläggningar m. m., Telefon- och telegrafstationer och Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar sammanslås till ett anslag, benämnt Telefon- och telegrafanläggningar.

Liksom hittills förutsättes därvid (prop. 1944: 155, s. 22), att anslaget till Inköp och byggande av fastigheter — förutom till tomtinköp — användes endast för större byggnader, under det att kostnaderna för övriga byggnader, exempelvis sådana, som allenast utgör ett hölje kring automatiska växelsstationer, bestrides från anslaget till Telefon- och telegrafanläggningar.

De olika anslagen till radioanläggningar är enligt styrelsens mening däremot icke lämpade att sammanföra.

Anslaget till försvarsberedskap vid televerket bör fortfarande anvisas separat, eftersom anslaget skall indirekt avskrivas. Även dispositionsanslaget hör av naturliga skäl anvisas för sig. Detsamma gäller även det nya anslaget till Anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete m. m., vilket anslag anvisas utanför investeringsramen.

Även efter ett sammanförande av de anslag, styrelsen föreslagit, kommer styrelsen givetvis i sina anslagspetita att redovisa den planerade användningen av anslagen på olika investeringsobjekt eller grupper av sådana.

En sammanställning av de för budgetåren 1957/58—1958/59 anvisade samt de för nästa budgetår av telestyrelsen äskade investeringsanslagen visas följande.

	1957/58	1958/59	1959/60 äskanden
	tusental kronor		
Inköp och byggande av fastigheter	10 200	9 500	13 400
Telefon- och telegrafanläggningar	225 900	228 500	277 600
Radioanläggningar för televerket	15 900 ¹	18 900	26 000
Radioanläggningar för luftfarten	2 100	2 400	3 300
Försvarsberedskap vid televerket	3 500	3 500	7 050
Televerkets dispositionsanslag	11 300	1	5 000
Övrigt	—	1 500 ²	14 500 ³

¹ Härutöver har bemyndigande lämnats telestyrelsen att av televisionslicensinkomster taga anspråk 6,8 milj. kr. för televisionsradioanläggningar.

² Avser televerkets byggnad i Farsta.

³ Härav 8,5 milj. kr. för televerkets byggnad i Farsta och 6,0 milj. kr. för sjökabel mellan Sverige och England.

Beträffande petitamyndigheternas närmare redogörelser för investeringsönskemålen m. m. för nästa budgetår får utskottet, i den mån frågorna icke närmare redovisas i det följande, hänvisa till propositionen (s. 25—52).

En redovisning av de med *ljudradion* och *televisionen* sammanhängande frågorna lämnas å s. 35—49 i propositionen.

I följande sammanställning redovisas den för 1958/59 fastställda budgeten, budgetförslag för 1959/60 samt den beräknade utvecklingen av ljudradiobudgeten för budgetåren 1960/61—1963/64.

	1958/59	1959/60	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64
	Milj. kr.					
Investeringar						
Telestyrelsen	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5
Byggnadsstyrelsen	6,2	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0
Driftkostnader						
Sveriges Radio	39,7	41,3	37,5	44,6	46,3	48,1
Telestyrelsen	16,7	17,3	18,0	18,7	19,6	20,6
Summa kostnader	73,1	81,1	78,0	85,8	88,4	91,2
Licensintäkter	79,5	81,0	82,2	82,8	83,1	83,4
Över- resp. underskott	+ 6,4	— 0,1	+ 4,2	— 3,0	— 5,3	— 7,8
Akkumulerat resultat	+ 16,4	+ 16,3	+ 20,5	+ 17,5	+ 12,2	+ 4,4

Telestyrelsen har i samråd med Sveriges Radio i sina petita framlagt *förslag till reviderad plan för distributionsnätets utbyggnad*. Härav framgår i huvudsak följande.

Styrelsen erinrar till en början om att förutsättningarna för distribution av ljudradioprogrammen väsentligt förändrats genom den forcering av ut-

byggnaden av televisionsnätet, som föreslagits i statsverkspropositionen B 1958 (bil. 28) och som godkänts av riksdagen. Forceringen skapar nämligen förutsättningar för en snabb vidareutbyggnad även av FM-nätet. Om en med televisionen samordnad utbyggnad av FM-nätet beslutas, erhålles inom stora delar av de områden, som nu har dålig mottagning av program 1, relativt snabbt trådlösa mottagningsmöjligheter för såväl program 1 som 2.

I fråga om den fortsatta utbyggnaden av trådradion framlägger telestyrelsen fyra olika alternativ.

Alternativ 1 innebär att ingen trådradioutbyggnad utföres fr. o. m. budgetåret 1959/60 och att distributionen över befintliga trådradionät upphör allteftersom FM-nätet utbygges.

Alternativ 2 skiljer sig därigenom från alternativ 1 att distributionen upprätthålles över befintliga trådradionät.

Alternativ 3 innefattar en successiv utbyggnad av trådradio inom redan etablerade områden. Därmed avses anslutning av nyttillkommande abonnenter i hus, dit ledning för telefon är eller blir framdragen.

Alternativ 4 innebär successiv utbyggnad inom redan etablerade trådradioområden enligt alternativ 3 samt dessutom etapp 1 — utbyggnad av nya områden, som enligt nuvarande planering står närmast i tur.

Alternativen 1—3 innebär ett mer eller mindre abrupt avbrytande av trådradionätets utbyggnad. Alternativ 4 däremot medger en successiv avveckling av utbyggnadsverksamheten, varvid beståndet av FM-mottagare kommer att bli utslagsgivande. Telestyrelsen förordar att alternativ 4 lägges till grund för distributionsnätets utbyggnad fr. o. m. budgetåret 1959/60.

Som framgår av den lämnade tablån över ljudradiobudgeten beräknar telestyrelsen ett investeringsbehov under nästa budgetår av sammanlagt 10,5 milj. kr. Härav belöper sig 2,9 milj. kr. på trådradioanläggningar enligt det förordade alternativet 4, 4,0 milj. kr. på FM-anläggningar och 3,6 milj. kr. på övriga ljudradioanläggningar.

Byggnadstyrelsen har i skrivelse den 19 augusti 1958 äskat ett anslag av 9,5 milj. kr. under budgetåret 1959/60 för det nya radiohuset i Stockholm. Kostnaderna för detta skall enligt principen om radioverksamhetens självfinansiering bestridas med licensinkomster. Under perioden 1959/60—1963/64 förutses för radiohuset en medelsförbrukning av 12 milj. kr. per budgetår. För anslaget lämnas i propositionen en redogörelse vid anmälan av anslagen under statens allmänna fastighetsfond.

I fråga om driftkostnaderna för ljudradioverksamheten har *Sveriges Radio* i skrivelse den 28 augusti 1958 beräknat kostnaderna för programproduktionen till 41,3 milj. kr.

Telestyrelsen uppskattar sina driftkostnader till 17,3 milj. kr.

Med utgångspunkt i en föreslagen självfinansiering av televisionen fr. o. m. 1959/60 har telestyrelsen efter samråd med Sveriges Radio framlagt en prognos för *televisionsverksamheten* för femårsperioden 1959/60—1963/64. Det ackumulerade underskottet från 1958/59 uppgår till 26,73 milj. kr. men har i följande sammanställning beräknats till 24,0 milj. kr., emedan dels räntekostnaderna för budgetåren 1959/60—1961/62 om sammanlagt 0,82 milj. kr. för överskådlighetens skull påförts denna post, dels i Sveriges Radios driftkostnader för 1958/59 medräknats ett belopp av 3,6 milj. kr. för återbetalning av omförmälda lån. Några räntekostnader efter budgetåret 1961/62 beräknas icke uppstå, enär samtliga icke tidigare avskrivna anläggningar då beräknas vara slutligt avskrivna.

	1958/59	1959/60	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64
	milj. kr.					
Investeringar						
Telestyrelsen	(6,4) ¹	13,2	13,2	13,2	13,2	13,2
Byggnadsstyrelsen	—	1,5	10,0	10,0	10,0	8,5
Driftkostnader						
Sveriges Radio . . .	17,8	28,3 ²	40,3	44,0	53,5	65,0
Telestyrelsen	11,3 ³	7,9	11,0	14,0	16,0	19,0
Summa kostnader	29,1	50,9	74,5	81,2	92,7	105,7
Licensintäkter	26,5	55,0	80,0	100,0	120,0	130,0
Över- resp. under-						
skott	— 2,6	+ 4,1	+ 5,5	+ 18,8	+ 27,3	+ 24,3
Akkumulerat resultat	— 24,0	— 19,9	— 14,4	+ 4,4	+ 31,7	+ 56,0

¹ Ej medräknat i kostnadssumman.

² Inkl. 3,6 milj. kr. för återbetalning av lån.

³ Härav 6,8 milj. kr. till utbyggnad av distributionsnätet att finansieras av licensmedel.

Med här beräknade inkomster och utgifter under femårsperioden skulle totalbalansering av televisionens budget kunna uppnås redan under budgetåret 1959/60. Samtliga skulder beräknas kunna betalas under femårsperioden och televissionsverksamheten kunna lämna ett sammanlagt överskott vid periodens slut på ca 55 milj. kr. Telestyrelsen framhåller emellertid, att då televissionsverksamheten ännu befinner sig i sitt begynnelseskede med många osäkra faktorer beträffande såväl inkomst- som utgiftsutveckling, bör icke några mera vittgående slutsatser dragas beträffande televisionens ekonomiska utveckling med ledning av de gjorda beräkningarna.

Enligt den av telestyrelsen i enlighet med 1958 års riksdagsbeslut framlagda nya femårsplanen för televissionsnätets utbyggnad framgår, att samtliga de i stockholmsplanen nämnda 50 TV-stationerna beräknas vara i drift vid utgången av budgetåret 1961/62, ungefär hälften dock med begränsad räckvidd. Vid slutet av budgetåret 1963/64 beräknas ca 35 stationer ha full räckvidd. Återstående ca 15 stationer skulle alltså utbyggas till full räckvidd tidigast budgetåret 1964/65.

Utbyggnadsplanens genomförande förutsätter en medelanvisning av 13,2 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1959/60—1963/64, d. v. s. lika mycket som de faktiska investeringarna beräknas till under innevarande budgetår.

Av det för investeringar under budgetåret 1959/60 upptagna beloppet avser 8,6 milj. kr. televisionsstationer och 4,6 milj. kr. programförbindelser. Sistnämnda belopp är avsett att användas i huvudsak för dubblering av befintlig radiolänklinje Stockholm—Göteborg—Malmö, för en halvpermanent radiolänklinje Skövde—Örebro—Karlstad och för en likaledes halvpermanent radiolänklinje Sundsvall—Östersund.

Byggnadstyrelsen har i skrivelse den 26 augusti 1958 äskat ett begynnelseanslag av 1,5 milj. kr. under budgetåret 1959/60 för uppförande av en TV-byggnad i Stockholm. Kostnaderna för denna skall enligt den föreslagna principen om televisionsverksamhetens självfinansiering bestridas med licensinkomster. För anslaget lämnas en redogörelse i det följande vid anmälan av anslagen under statens allmänna fastighetsfond.

I skrivelse den 27 augusti 1958 har *Sveriges Radio* framlagt en redogörelse för programproduktionens medelsbehov. Kostnaderna härför uppskattas till 28,3 milj. kr. under nästa budgetår, vilket även inkluderar erforderligt belopp för återbetalning av ett lån å 3,6 milj. kr.

Telestyrelsens kostnader för televisionsnätets drift beräknas till 7,9 milj. kr. för nästa budgetår.

Vad *arbetsmarknadsstyrelsen* anfört rörande kommunikationsverkens investeringar redovisas i propositionen under statens järnvägars fond (s. 82 och 83).

Riksräkenskapsverket, som avgivit utlåtande över telestyrelsens petita i vad avser de anslagstekniska frågorna, har meddelat, att det av telestyrelsen framlagda förslaget till ändrad anslagsuppställning för investeringarna i televerket fr. o. m. budgetåret 1959/60 icke givit riksräkenskapsverket anledning till någon erinran.

Departementschefen redogör inledningsvis för frågan om anslagssammanslagningen. Vid sitt förordande av telestyrelsens förslag att sammanföra likartade objektgrupper till större kollektiva anslag utgår departementschefen från att telestyrelsen även framdeles i sina petita framlägger specificerade investeringsplaner, så att de i de nya anslagen ingående delprojekten även i fortsättningen lätt kan särskiljas.

I fortsättningen anför departementschefen.

I förra årets statsverksproposition förordades för televerket en investeringsram av 248,0 milj. kr. för budgetåret 1958/59. Såsom jag redan i investeringsplanen för kommunikationsverken berört, har investeringsramen för innevarande budgetår vid två tillfällen ökats med sammanlagt 18,9 milj. kr. till 266,9 milj. kr. De ökade investeringarna har avsett arbeten och an-

skaffningar i sysselsättningsstödande syfte. För att möjliggöra ytterligare sådana arbeten och anskaffningar har jag, såsom likaledes framgått av det tidigare, förordat en ram för innevarande budgetår om 268,0 milj. kr., d. v. s. en ökning med 1,1 milj. kr. i förhållande till den av Kungl. Maj:t senast fastställda ramen. De ökade investeringarna kommer huvudsakligen att belasta anslagen till Telefon- och telegrafstationer och Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar. Jag har därför ansett mig böra räkna med att ökningen av medelsförbrukningen i dess helhet lägges på dessa anslag. Det faktiska investeringsutfallet kan dock senare komma att nödvändiggöra viss justering av dessa beräkningar. Med hänsyn till medeltillgången på de nämnda anslagen kommer vid den av mig förordade medelsförbrukningen anslagsöverskridanden om sammanlagt ca 19,5 milj. kr. att uppstå. Tillsammans med förutsedda anslagsöverskridanden i övrigt om ca 1,9 milj. kr. skulle alltså totalt ca 21,4 milj. kr. få täckas genom anslagsförstärkningar via dispositionsanslaget. Vid den av mig förordade direkta medelsförbrukningen på detta anslag står emellertid endast ca 20,3 milj. kr. till förfogande för anslagsförstärkningar av sakanlagen. Det återstående beloppet om 1,1 milj. kr. skulle sålunda få täckas antingen genom överföring mellan olika sakanslag eller genom ett tilläggsanslag. Som jag närmare motiverat i investeringsplanen, har jag ansett mig böra föreslå, att ett belopp om 1,1 milj. kr. anvisas på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. Tilläggsanvisningen föreslås avse anslaget till Telefon- och telegrafstationer. Överföringarna från dispositionsanslaget förutsättes bli av permanent karaktär.

För budgetåret 1959/60 har telestyrelsen föreslagit en medelsförbrukningsram om 302,4 milj. kr. och därvid förutsatt, att anslaget till Radioanläggningar för luftfarten och erforderliga medel för en sjökabel till England anvisas utanför ramregleringen. Som framgått av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag tillstyrkt en medelsförbrukning av 273 milj. kr. Härvid har jag räknat med att de för sjökabeln erforderliga medlen får rymmas inom rambeloppet men att anslaget till Radioanläggningar för luftfarten får anvisas utanför ramregleringen. Vid min anmälan av anslagen under luftfartsfonden kommer jag att närmare ange motiven för den senare åtgärden. Ramen för nästa budgetår skulle exkl. den beräknade medelsförbrukningen under anslaget till Radioanläggningar för luftfarten komma att öka med 7,4 milj. kr. i förhållande till den nu förordade ramen för innevarande budgetår. Ökningen i förhållande till den i föregående års statsverksproposition föreslagna medelsförbrukningen kommer att uppgå till 27,4 milj. kr.

Fördelningen å olika objekt av de av departementschefen förordade investeringsramarna för innevarande och nästa budgetår framgår av en i propositionen lämnad tabell (s. 54).

I förhållande till den i föregående års statsverksproposition beräknade medelsförbrukningsramen för innevarande budgetår innebär förslaget för nästa budgetår en ökning av investeringarna i telefon- och telegrafanläggningar av ca 18 milj. kr. Genom beslut den 30 maj 1958 har Kungl. Maj:t medgivit, att vad som för budgetåret 1958/59 debiteras abonnenter i direkta bidrag till anläggningsarbeten utöver normal inträdesavgift för fortlöpande huvudabonnemang finge — såvitt avsåge belopp överstigande inalles 5 milj. kr. för hela budgetåret — bokföras såsom uppbördsmedel under investe-

ringsanslaget till Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar. Telestyrelsen har nu hemställt, att dessa extraordinära anläggningsbidrag fr. o. m. nästa budgetår i sin helhet måtte få bokföras som uppbördsmedel på det föreslagna nya anslaget till Telefon- och telegrafanläggningar. Departementschefen tillstyrker att telestyrelsen beredes möjlighet att genomföra den föreslagna bokföringsåtgärden. Den för innevarande budgetår vidtagna och den för nästa budgetår förutsatta ändringen av bokföringen innebär, att investeringarna för innevarande och nästa budgetår i telefon- och telegrafanläggningar i verkligheten kommer att ligga ca 2 resp. ca 10—11 milj. kr. högre än vad de nyssnämnda beloppen anger. Departementschefen finner sig i princip kunna tillstyrka det av styrelsen för budgetåret 1959/60 framlagda investeringsprogrammet för telefon- och telegrafanläggningar. En något minskad takt av anläggningsarbetena i förhållande till den i äskandena förutsatta blir dock nödvändig.

Vid sidan av ramregleringen har under televerkets fond anslag begärts till — förutom den tidigare berörda sjökabeln — radioanläggningar för luftfarten, anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete samt ljudradio- och televisionsradiosanläggningar.

Med hänsyn till lufttrafikens krav på ökad säkerhet tillstyrkes det upptagna beloppet om 3,3 milj. kr. för Radioanläggningar för luftfarten.

I fortsättningen anför departementschefen.

Då förra året beslut fattades om uppförande av en anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete i Farsta beräknades kostnaderna härför till 16,5 milj. kr., exkl. tomtkostnaden. Hittills har anvisats 1,5 milj. kr. för ändamålet. För nästa budgetår har medelsbehovet beräknats till 7,5 milj. kr. Telestyrelsen har nu hemställt, att i anslutning till den redan beslutade anläggningen måtte få uppföras en hallbyggnad, främst avsedd att inrymma lokaler för en hålkortscentral. Hallbyggnaden har kostnadsberäknats till totalt 2,5 milj. kr., och för nästa budgetår hemställer styrelsen om ett anslag av 1 milj. kr. för påbörjande av anläggningen. Hålkortsanläggningen är redan i drift i viss omfattning, men verksamheten saknar utvecklingsmöjligheter på grund av lokalbrist. Verkställda undersökningar har visat, att lokalfrågan icke kan lösas på annat sätt än genom nybyggnad. Då en ökad användning av hålkortsmaskiner medför väsentliga kostnadsbesparingar i kontorsarbetet, synes det mig angeläget, att telestyrelsen beredes möjlighet att utveckla hålkortsanläggningen genom att nödiga lokaler ställes till förfogande. Jag tillstyrker därför det föreslagna projektet. För fortsatta arbeten med anläggningen för teletekniskt utvecklingsarbete och för påbörjande av hallbyggnaden för hålkortscentralen tager jag i enlighet med telestyrelsens förslag upp ett anslag för nästa budgetår av 8,5 milj. kr.

Departementschefen övergår därefter till att behandla de frågor, som rör ljudradion.

Enligt gällande principer för ljudradiatorörelsens finansiering skall av licensmedel bestridas såväl de löpande kostnaderna för produktion och distribution av programmen som utgifter för avskrivning till 100 % av investeringarna i ljudradioanläggningar och radiohus. Överskott, som kan uppstå vissa år, reserveras för ljudradiatorörelsens behov under andra år, då de löpande inkomsterna ej förslår till att täcka utgifterna.

Till en början vill jag något uppehålla mig vid frågan om distributionsnätets utbyggnad för ljudradion. I sina petita hösten 1957 framlade telestyrelsen en reviderad plan för distributionsnätets utbyggnad under de närmaste åren. Denna plan avsåg utbyggnad av trådradio till större delen av ljudradioabonnenterna inom trådradioområdena, alltså även till abonnenter i hus, där telefon saknas och dit sålunda ledning måste framdragas (etapp 2). I förra årets statsverksproposition A förutsatte jag beträffande trådradioanläggningarna, att tillgängliga medel i första hand borde reserveras för installationer i de trakter, som ur befolkningsmässiga synpunkter kunde be-tecknas som glesbygder. I övrigt fann jag mig ej beredd att ta ställning till den framlagda planen vare sig i fråga om totalbeloppen eller fördelningen mellan de olika delposterna. I samråd med Sveriges Radio har telestyrelsen nu framlagt ett nytt förslag till reviderad plan för distributionsnätets utbyggnad, omfattande perioden 1959/60—1963/64.

I förslaget framhålles, att förutsättningarna för distributionen av ljudradioprogrammen väsentligt förändrats genom den forcering av utbyggnaden av televisionsnätet, som föreslogs i statsverkspropositionen B föregående år och som godkändes av riksdagen. Genom denna forcering skapas nämligen förutsättningar för en snabb vidareutbyggnad av FM-nätet. Inom stora delar av de områden, som nu har dålig mottagning av program 1, skapas relativt snabbt möjligheter till trådlös mottagning för såväl program 1 som program 2, om en med televisionen samordnad utbyggnad av FM-nätet beslutas.

För att lyssnarna skall kunna utnyttja möjligheterna att mottaga trådlös programsändning kräves dock, att de har eller anskaffar mottagningsanordningar för FM. Beståndet av FM-mottagare i landet beräknades till 750 000 st. den 1 juli 1958, och ökningen av detta bestånd uppskattas till ca 200 000 om året. Antalet radiolyssnare, vilka enligt tidigare gällande förutsättningar skulle vara hänvisade till trådradio såsom enda möjlighet att ta emot båda programmen, väntas därför komma att minska. Förutsättningar för en ökad mottagning av ljudradioprogram genom FM-distribution föreligger sålunda. Med hänsyn härtill och till att en komplettering av samtliga i stockholmsplanen upptagna 20 televisionsstationer inom planerade trådradioområden med FM-sändare innebär en relativt låg investering anser telestyrelsen, att en sådan komplettering under alla förhållanden bör komma till stånd. Telestyrelsen redovisar i anslutning härtill fyra olika alternativ rörande de allmänna principer efter vilka trådradionäten bör vidareutbyggas. Styrelsen förordar för sin del det alternativ som innebär, att trådradion successivt bygges ut inom redan etablerade trådradioområden för etapp 1-abonnenter, d. v. s. sådana som bor i hus med telefon, och att dessutom etapp 1-utbyggnad sker av nya områden, enligt nuvarande planering står närmast i tur. Sistnämnda områden är dels ett i sydvästra Jämtland och angränsande delar av Ångermanland (Hammarstrandsområdet), dels ett i mellersta Lappland (Arjeplogsområdet). Fortsatt utbyggnad inom övriga planerade trådradioområden göres beroende av beståndet av FM-mottagare inom dessa områden, då trådradioutbyggnaden där blir aktuell.

En närmare presentation av de planerade utbyggnaderna av distributionsnätet enligt den föreslagna femårsplanen har lämnats i det föregående. Jag torde i detta sammanhang få hänvisa härtill.

Investeringskostnaderna för en utbyggnad enligt planen skulle uppgå till 10,5 milj. kr. per budgetår för perioden 1959/60—1963/64. Fullföljandet av arbetena med den nya ljudradiostationen i Motala har därvid beräknats draga en kostnad för nästa budgetår av 2,4 milj. kr. och för de därpå följande

två budgetåren av 1,2 resp. 0,3 milj. kr. Investeringarna i trådradioanläggningar skulle nästa budgetår uppgå till 2,9 milj. kr., i FM-anläggningar till 4,0 milj. kr. och i övriga ljudradioanläggningar till 1,2 milj. kr. För de därpå följande budgetåren göres den inbördes fördelningen av investeringsmedlen för de tre nyssnämnda investeringsgrupperna beroende på hur hastigt FM-nätets utbyggnad kommer att påverka anskaffningen av FM-mottagare.

Full enighet råder mellan telestyrelsen och Sveriges Radio rörande den nu framlagda utbyggnadsplanen.

För egen del kan jag helt ansluta mig till de framförda synpunkterna i förslaget till utbyggnad av ljudradiodistributionen. Jag förordar sålunda, att planen lägges till grund för investeringsberäkningarna för det närmaste budgetåret och att den även får vara vägledande för kommande års investeringsöverväganden. Planen bör dock framdeles fortlöpande överses i samband med anslagsäskandena.

Jag tillstyrker sålunda ett belopp av 10,5 milj. kr. till ljudradioanläggningar för nästa budgetår. Beloppet torde böra anvisas utanför televerkets investeringsram. Vad FM-stationsutbyggnaderna angår avses i enlighet med planen för nästa budgetår dels full utbyggnad ske av stationerna i Bäckefors, Mora, Sunne, Visby, Vännäs och Örebro och dels följande provisoriska stationer uppföras, nämligen i Arvidsjaur, Bollnäs, Emmaboda, Gällivare, Sollefteå och Stensele. Trådradioutbyggnaderna avses omfatta anslutning av ca 10 000 etapp 1-abonnenter inom redan etablerade trådradioområden och ny utbyggnad för ca 5 000 etapp 1-abonnenter inom Hammarstrands- och Arjeplogsområdena.

Vad angår utgifterna i övrigt under ljudradiobudgeten för nästa budgetår har medelsbehovet för Sveriges Radios och televerkets driftkostnader angivits till 41,3 resp. 17,3 milj. kr. För investeringar (avskrivningar) i radiohuset i Stockholm har beräknats en medelsförbrukning av 12,0 milj. kr. De totala utgifterna skulle således uppgå till 81,1 milj. kr., vilken summa är 8,0 milj. kr. högre än motsvarande utgifter för innevarande budgetår. Inkomsterna av ljudradiolicenser har av telestyrelsen beräknats till 81,0 milj. kr. Rörelsen skulle därmed uppvisa ett underskott av 0,1 milj. kr.

Mot dessa beräkningar har jag intet att erinra. Jag har därvid utgått från att av Sveriges Radio planerade arkivinspelningar får påbörjas fr. o. m. nästa budgetår. Det torde som vanligt få ankomma på Kungl. Maj:t att slutligt fastställa storleken av Sveriges Radios och televerkets driftkostnader. Det för nästa budgetår beräknade underskottet om 0,1 milj. kr. torde få bestridas av hos televerket balanserade överskottsmedel, som vid budgetårets ingång kan beräknas uppgå till ca 13,8 milj. kr.

I fråga om televisionsverksamheten erinrar departementschefen till en början om de riktlinjer som uppdragits genom 1956 års riksdagsbeslut. Departementschefen anför därefter följande.

I de tidigare till grund för televisionsnätets utbyggnad liggande planerna hade en relativt långsam tillväxt av apparat innehavet och därmed av licensinkomsterna ansetts som sannolik. Med hänsyn till att antalet registrerade televisionsapparater vida överträffat de äldre prognosernas antaganden har emellertid dessa fått successivt uppräknas i väsentlig mån. I föreliggande petita har en ytterligare uppräknings av prognossiffrorna ansetts motiverad. För nästa budgetår har inkomsterna sålunda uppskattats till 55 milj. kr., vilket innebär att innevarande budgetårs beräknade inkomst skulle mer än fördubblas. För de därpå följande fyra åren, d. v. s. 1960/61—1963/64 uppskattar telestyrelsen och Sveriges Radio inkomsterna till resp. 80, 100, 120 och 130 milj. kr.

I föregående års statsverksproposition bedömdes såsom sannolikt att något bidragsanslag för budgetåret 1959/60 icke skulle erfordras. Jag förutsatte därför, att telestyrelsen i samråd med riksräkenskapsverket och Sveriges Radio skulle framlägga förslag till ändringar i det anslagstekniska förfarandet i samband med anslagsaskandena hösten 1958. Ett sådant förslag har nu avgivits. Häri föreslås att — i analogi med vad som gäller för ljudradion — inkomster och utgifter för televisionsverksamheten fr. o. m. ingången av budgetåret 1959/60, efter vilken tidpunkt något bidragsanslag till televisionsverksamhetens drift icke erfordras, särredovisas på televerkets fond. Licensinkomsterna bör enligt förslaget i första hand tas i anspråk för att täcka Sveriges Radios och televerkets behov av driftmedel, inkl. avskrivning av Sveriges Radios inventarier, samt avskrivning till 100 % av byggnadsstyrelsens och televerkets investeringar, och i andra hand disponeras för bl. a. återbetalning av t. o. m. budgetåret 1958/59 förbrukade anslag till televisionsverksamheten. Därefter eventuellt uppkommande överskott föreslås balanseras å televerkets fond för televisionens framtida behov.

Även om de av telestyrelsen totalt uppskattade inkomstbeloppen för den framförliggande femårsperioden med hänsyn till prognosernas osäkerhet endast kan sägas utgöra riktvärden för storleken av licensintäkterna, pekar dock utvecklingen mot en avsevärd intäktsökning, så att televisionsverksamheten fr. o. m. nästa budgetår synes i stånd att finansiera sina kostnader helt och hållet. En sådan självfinansiering, innebärande bl. a. omedelbar avskrivning av anläggningskostnaderna allteftersom de uppkommer, synes mig nödvändig för att utbyggnaden av televisionens distributionsnät i landet skall kunna genomföras utan större tidsutdräkt i konkurrens med andra statliga investeringsändamål av hög angelägenhetsgrad. Jag tillstyrker alltså, att självfinansieringsprincipen för televisionsverksamheten införes fr. o. m. nästa budgetår. Mot det av telestyrelsen i samråd med riksräkenskapsverket och Sveriges Radio angivna förfaringssättet för budgetens uppläggning har jag intet att erinra. Jag förordar därför, att budgeten utformas efter detta förslag, som för övrigt står i full överensstämmelse med det system som redan tillämpas för ljudradioverksamheten. Uppkommande överskott å rörelsen synes därvid i första hand böra användas för återbetalning av televisionsverksamhetens skuldbörda, som vid utgången av innevarande budgetår beräknas uppgå till ca 26,7 milj. kr., varav 24,2 milj. kr. till statskassan och 2,5 milj. kr. till ljudradioverksamheten.

Efter en redogörelse för innebörden av medelsaskandena för televisionsverksamheten under nästa budgetår fortsätter departementschefen.

För egen del har jag ej något att erinra mot de belopp, som upptagits för televerkets investerings- och driftutgifter om 13,2 resp. 7,9 milj. kr. Förstnämnda belopp medger, att under nästa budgetår sändarstationer kan färdigställas icke blott på de i förra årets statsverksproposition B nämnda orterna, d. v. s. Bäckefors, Mora, Sollefteå (provisorisk), Sunne, Visby, Vännäs, Örebro och Östersund, utan även i Lycksele, Skellefteå, Ånge och Örnköldsvik (provisoriska) samt Uppsala. Därmed kommer vid slutet av budgetåret 1959/60 att finnas i drift 42 televisionssändare, av vilka 15 med full räckvidd. Sändarna väntas ge tillfredsställande mottagningsförhållanden i områden med en befolkning av inalles ca 5,6 milj. invånare. Av investeringsbeloppet beräknas 8,6 milj. kr. komma att tas i anspråk för sändarstationer. Återstående 4,6 milj. kr. erfordras för utbyggnad av programförbindelserna. Arbetena härmed avser i huvudsak dubblering av befintlig radiolänklinje Stockholm—Göteborg—Malmö, upprättande av en halvpermanent radiolänklinje Skövde—Örebro—Karlstad och en likaledes halvpermanent radiolänklinje Sundsvall—Östersund.

I samband med beräkningarna av medelsbehovet för nästa budgetår har telestyrelsen lagt fram en femårsplan för fortsatt utbyggnad av distributionsnätet. Om denna plan genomföres, kommer samtliga i den internationella våglängdsplanen angivna 50 televisionstationer att vara i drift vid utgången av budgetåret 1961/62. Ungefär halva antalet av dessa stationer kommer dock vid denna tid icke att ha slutgiltig räckvidd. Vid slutet av budgetåret 1963/64 beräknas 37 av stationerna ha full räckvidd. För ett genomförande av planen erfordras en investering av 13,2 milj. kr. årligen, d. v. s. samma belopp som jag förordat för nästa budgetår och som förutsatts för budgetåret 1960/61 genom meddelat beställningsbemyndigande vid 1958 års B-riksdag. Jag tillstyrker att denna plan får läggas till grund för televerkets åtgöranden. I enlighet härmed bör styrelsen erhålla beställningsbemyndigande för en investeringsomslutning av 13,2 milj. kr. för budgetåren 1961/62--1963/64.

Televisionens programproduktion i Stockholm äger f. n. rum huvudsakligen i provisoriska lokaler, som Sveriges Radio disponerar i Svea artilleriregementes f. d. kasernbyggnader vid Valhallavägen. Möjligheterna att inom området ställa i ordning ytterligare utrymmen för den expanderande televisionsverksamheten är begränsade. För att televisionens lokalfrågor skall kunna få en ändamålsenlig och långsiktig lösning anser jag nödvändigt att beslut nu fattas om uppförande av en särskild byggnad för ändamålet. Plats finnes reserverad härför på den tomt, där radiohuset är under byggnad. Enligt vad jag inhämtat från byggnadsstyrelsen innebär planeringen och projekteringen av detta hus, som i högsta grad har karaktären av en specialbyggnad, ett komplicerat och tidsödande arbete. De egentliga byggnadsarbetena synes därför inte hinna sättas i gång under nästa budgetår. Med hänsyn härtill räknar jag för nästa budgetår endast med kostnader för planering och andra förberedelsearbeten. Jag tillstyrker 0,5 milj. kr. för ändamålet. Byggnaden har preliminärt kostnadsuppskattats till 40 milj. kr. En närmare redogörelse för byggnadsprojektet kommer att lämnas i det följande vid anmälan av investeringsanslag för ändamålet under statens allmänna fastighetsfond.

Enligt vad som uttalades i propositionen 1957:134 skulle programtiden under den närmaste framtiden årligen öka med två timmar räknat per vecka, så att den under budgetåret 1961/62 skulle uppgå till 18 timmar i veckan. I enlighet härmed har Sveriges Radio också i sina medelsberäkningar utgått från att sändningstiden skall öka från nuvarande 12 till 14 timmars bärande program per vecka för nästa budgetår. I en i samband med *petita* framlagd prognos har emellertid för de följande åren kalkylerats med en betydligt snabbare ökning av sändningstiden än enligt gällande planer. För budgetåret 1960/61 upptas sålunda 20 timmar mot tidigare 16, och för de tre därpå kommande åren räknas med 25 resp. 30 och 35 timmar.

Såsom jag förut omnämnt blir det nya televisionshuset en specialbyggnad och man måste räkna med att planeringen och projekteringen av detsamma blir ett komplicerat och tidsödande arbete. Det är av samma skäl vanskligt att redan nu förutse, när den nya anläggningen blir färdig för att tagas i bruk. Eftersom programtid och lokalresurser intimt sammanhänger med varandra, anser jag det oklokt att i dagens läge ta definitiv ställning till den nu framlagda reviderade programplanen. I den mån för televisionens del förutsättningarna för lokalförsörjningen bättre kan överblickas till budgetarbetet hösten 1959, torde frågan om en revision av f. n. gällande programplan då få prövas på nytt. Jag vill vidare framhålla, att jag inte räknar med andra provisoriska lösningar av lokalanskaffningen än sådana som betingas av nu gällande programplan.

Kostnaderna för 14 timmars program per vecka jämte vissa utfyllnadsprogram ingår i Sveriges Radios medelsberäkningar för nästa budgetår med 13,8 milj. kr. Jag har ej något att erinra mot detta belopp. Därutöver har bolaget tagit upp en post om 2 milj. kr. för att genom anställning av personal m. m. kunna förbereda den kalkylerade ökningen av sändningstiden under budgetåret 1960/61 till 20 timmar. Som jag framhållit i det föregående bör ställningstagandet till den reviderade programplanen uppskjutas till nästa år. I konsekvens härmed anser jag, att det av bolaget beräknade beloppet av 2 milj. kr. till förberedelseåtgärder för övergång till längre sändningstid under budgetåret 1960/61 bör begränsas till 0,5 milj. kr. Sveriges Radio har vidare beräknat 5,5 milj. kr. till inredningar och inventarier, 2,2 milj. kr. till täckningsbidrag till ljudradion för televisionens andel i gemensamma administrationskostnader m. m., 1,2 milj. kr. till avskrivning av restvärde på inventarier samt 3,6 milj. kr. till avskrivning och återbetalning av de från staten erhållna lånen för inköp av televisionsutrustning. Jag tillstyrker de båda förstnämnda beloppen men anser att med sagda avskrivningar och återbetalningar kan anstå ytterligare ett år och att de därför avsedda medlen i stället bör användas för delåterbetalning av de under tidigare budgetår beviljade statsbidragsmedlen. I enlighet härmed upptager jag Sveriges Radios programkostnader för nästa budgetår till (13,8 + 0,5 + 5,5 + 2,2) 22,0 milj. kr., vilket belopp med 4,2 milj. kr. överstiger de medel, som för innevarande budgetår står till bolagets disposition. Jag vill understryka, att de av mig gjorda begränsningarna i medelstilldelningen åt bolaget icke innebär någon reducering av de reella programresurserna för nästa budgetår.

De av mig beräknade utgifterna för televisionsverksamheten för nästa budgetår skulle sålunda uppgå till (13,2 + 7,9 + 0,5 + 22,0) 43,6 milj. kr., vilket innebär en ökning med 8,5 milj. kr. i jämförelse med en motsvarande utgiftsberäkning för innevarande budgetår.

Med tillämpning av den i det föregående redovisade licens- och inkomstprognosen skulle överskottet bli (55 — 43,6) 11,4 milj. kr. Licensutvecklingen hittills under innevarande budgetår utvisar emellertid ett icke fullt så gynnsamt resultat som det i prognosen förutsatta. En viss överskattning i beräkningen kan därmed föreligga. Med understrykande av inkomstkalkylens osäkerhet uppskattar jag överskottet till storleken 7 milj. kr. Såsom jag nyss antytt bör överskottsmedlen i första hand användas för återbetalning av tidigare beviljade statsbidrag. Överskottet synes böra bokföras på driftbudgetens inkomstsida under titeln Övriga diverse inkomster.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förcheft dels två lika lydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Manner-skantz* (I: 228) och den andra inom andra kammaren av herr *Darlin* (II: 288), i vilka hemställts, att riksdagen för nästa budgetår under televerkets fond måtte anvisa ett investeringsanslag till Ljudradioanläggningar av 7 600 000 kr.;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Lindahl* väckt motion (II: 33), vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala sig för att möjligheterna att finna formerna för en aktivare bevakning av de aktuella och mera kostnadskrävande evenemangen blir föremål för en utredning, och att därvid särskilt prövas det i motionen upptagna förslaget om inrättande av en särskild fond för ändamålet att bättre tillmötesgå licensinnehavarnas berättigade krav på referat från större sporttävlingar m. m.

Beträffande de skäl som motionärerna åberopat till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionerna I: 228 och II: 33.

Utskottet. Såsom av punkten 1 i det föregående framgår har riksdagen numera anvisat erforderliga medel om 1,1 milj. kr. å tilläggsstat för möjliggörande i enlighet med departementschefens förslag av höjning av televerkets investeringsram för innevarande budgetår till 268,0 milj. kr. Under förenämnda punkt har utskottet vidare förklarat sig intet ha att erinra mot den föreslagna anslagskoncentrationen fr. o. m. nästa budgetår under televerkets fond, varigenom den övervägande delen av verkets anskaffnings- och anläggningsverksamhet kan koncentreras till två anslag, benämnda Inköp och byggande av fastigheter och Telefon- och telegrafanläggningar.

Den av utskottet ävenledes i det föregående godkända ramen om 273,0 milj. kr. för verkets investeringar under nästa budgetår innebär bl. a. en ökning i förhållande till beräkningarna i fjolårets statsverksproposition med ca 18 milj. kr. av investeringarna i telefon- och telegrafanläggningar. I nämnda belopp ingår visserligen ca 6 milj. kr. för en sjökabel till England. Å andra sidan beräknas ca 10 milj. kr. tillkomma genom att vissa anläggningsbidrag för automatiska växlar m. m. i fortsättningen i form av uppborädsmedel tillföres vederbörande investeringsanslag.

En väsentlig ökning av investeringsomslutningen för här ifrågavarande ändamål möjliggöres därigenom, vilket utskottet — som senast i sitt utlåtande nr 9 (p. 3) vid fjolårets riksdag erinrat om de svårigheter investeringsbegränsningarna medfört för verkets del — finner mycket tillfredsställande.

Anslaget till Radioanläggningar för luftfarten synes i enlighet med departementschefens förslag böra anvisas vid sidan av televerkets ram och upptagas med ett belopp av 3,3 milj. kr. Vidare bör för anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete beräknas ett anslag om 8,5 milj. kr., inklusive medel för vissa lokaler för hålkortsanläggning.

Vid sin behandling av *ljudradiorörelsen* framlägger departementschefen ett av telestyrelsen i samråd med Sveriges Radio utarbetat förslag till reviderad plan för distributionsnätets utbyggnad under perioden 1959/60—1963/64. I fråga om trådradionätets vidare utbyggnad har därvid av fyra olika alternativ förordats det (alt. 4) som innebär att trådradion successivt bygges ut inom redan etablerade trådradioområden för etapp 1-abonnenter, dvs. sådana som bor i hus med telefon, och att dessutom etapp 1-utbyggnad sker av nya områden, som enligt nuvarande planering står närmast i tur. Till sistnämnda områden hänföres dels ett i sydvästra Jämtland och angränsande delar av Ångermanland (Hammarstrandsområdet), dels ett i mellersta Lappland (Arjeplogsområdet). Fortsatt utbyggnad inom övriga planerade trådradioområden göres beroende av beståndet av FM-mottagare inom dessa områden, då trådradioutbyggnaden där blir aktuell.

I enlighet med planen upptages för nästa budgetår till ljudradioanläggningar ett anslag om 10,5 milj. kr., varav 2,4 milj. kr. för fortsatta arbeten å den nya ljudradiostationen i Motala, 2,9 milj. kr. till trådradioanläggningar,

4,0 milj. kr. till FM-anläggningar och 1,2 milj. kr. till övriga ljudradioanläggningar. Full utbyggnad avses härvid ske av FM-stationerna i Bäcke-fors Mora, Sunne, Visby, Vännäs och Örebro varjämte provisoriska stationer tillkommer i Arvidsjaur, Bollnäs, Emmaboda, Gällivare, Sollefteå och Stensele. Härtill kommer trådradioanslutning av ca 10 000 etapp 1-abonnenter inom redan etablerade trådradioområden och nyutbyggnad för ca 5 000 etapp 1-abonnenter inom Hammarstrands- och Arjeplogsområdena. Medelsbehovet för Sveriges Radios och televerkets driftkostnader upptages med 41,3 resp. 17,3 milj. kr. samt investeringar i radiohuset i Stockholm med 12,0 milj. kr. Underskottet, eller skillnaden mellan sålunda beräknade totala utgifter, 81,1 milj. kr., och beräknade inkomster av licensmedel, 81,0 milj. kr., förutsättes få bestridas av hos televerket balanserade överskottsmedel, vilka per den 30 juni 1959 beräknas uppgå till ca 13,8 milj. kr. Slutligen förutsättes som tidigare få ankomma på Kungl. Maj:t att slutligt fastställa storleken av Sveriges Radios och televerkets driftkostnader.

I anledning av Kungl. Maj:ts förslag har i de båda likalydande motionerna I: 228 och II: 288 yrkats avslag på äskandet avseende trådradion. Som skäl härför har åberopats det i takt med det hastigt ökande antalet FM-sändare och -mottagare minskade behovet av trådradio. På lång sikt framstår det därför enligt motionärerna som en felinvestering att ytterligare utbygga nätet härför.

Delade meningar kan givetvis råda rörande lämpligheten av fortsatta investeringar i trådradion. Med hänsyn till av statsmakterna tidigare gjorda utfästelser ävensom det förhållandet att telestyrelsen och Sveriges Radio varit ense om utbyggnaden för nästa budgetår har utskottet dock funnit sig böra godtaga Kungl. Maj:ts förslag härutinnan. Utskottet vill dock kraftigt understryka departementschefens uttalande, att planen bör ägnas fortlöpande översyn, och förutsätter också att en noggrann omprövning kommer till stånd redan i samband med äskandena för ljudradion i nästkommande års statsverksproposition. Med biträdande i övriga delar av Kungl. Maj:ts förslag avstyrker utskottet i enlighet med det anförda bifall till nu nämnda motioner.

I fråga om *televisionsverksamheten* förordar departementschefen i överensstämmelse med ett av telestyrelsen i samråd med riksräkenskapsverket och Sveriges Radio framlagt förslag att inkomster och utgifter för nämnda verksamhet — i analogi med vad som nu gäller för ljudradion — fr. o. m. ingången av nästa budgetår särredovisas på televerkets fond. Licensinkomsterna förutsätts härvid i första hand tas i anspråk för att täcka Sveriges Radios och televerkets behov av driftmedel, inklusive avskrivning av Sveriges Radios inventarier samt avskrivning till 100 procent av byggnadsstyrelsens och telestyrelsens investeringar, och i andra hand disponeras för bl. a. återbetalning av verksamhetens skulder, som vid utgången av innevarande budgetår beräknas uppgå till ca 26,7 milj. kr.

För televerkets investerings- och driftutgifter föreslås 13,2 resp. 7,9 milj. kr. Sändarstationer beräknas därvid kunna färdigställas icke blott å vissa

redan tidigare förutsatta orter utan även på ytterligare fem platser. Detta innebär att vid slutet av budgetåret 42 televisionssändare, varav 15 med full räckvidd, kommer att finnas i drift, vilket väntas ge tillfredsställande mottagningsförhållanden i områden med en befolkning av inalles ca 5,6 milj. invånare. Arbetena med utbyggnad av programförbindelserna avser främst dubblering av befintlig radiolänklinje Stockholm—Göteborg—Malmö, upprättande av en halvpermanent radiolänklinje Skövde—Örebro—Karlstad och en likaledes halvpermanent radiolänklinje Sundsvall—Östersund. Enligt den femårsplan för distributionsnätet som nu framlagts av telestyrelsen kräves även för återstående år i planen investeringar av samma storleksordning. Departementschefen som anser planen böra läggas till grund för den fortsatta utbyggnaden förordar därför att styrelsen erhåller motsvarande investeringsbemyndigande för budgetåren 1961/62—1963/64. Vidare tillstyrkes ett belopp om 0,5 milj. kr. för planerings- och andra förberedelsearbeten för ett televisionshus i Stockholm, preliminärt kostnadsberäknat till 40 milj. kr. Till Sveriges Radios kostnader om 13,8 milj. kr. för produktion av 14 timmars program per vecka kommer 0,5 milj. kr. för vissa förberedelseåtgärder för längre sändningstid, 5,5 milj. kr., till inredningar och inventarier och 2,2 milj. kr. till täckningsbidrag till ljudradion för televisionens andel i vissa gemensamma kostnader, varigenom programkostnaderna skulle uppgå till 22,0 milj. kr. Då de totala utgifterna för televisionsverksamheten för nästa budgetår beräknas uppgå till (13,2 + 7,9 + 0,5 + 22,0) 43,6 milj. kr. och inkomsterna till 55 milj. kr. skulle överskottet bli 11,4 milj. kr. Departementschefen anser sig dock av försiktighetsskäl icke böra räkna med ett större överskott än ca 7 milj. kr.

Utskottet, som finner det tillfredsställande att verksamheten nu nått en sådan utveckling att den beräknas bli självbärande, finner för sin del de föreslagna principerna för dess finansiering och vidareutbyggnad ändamålsenliga. De framlagda anslagsberäkningarna har icke givit utskottet anledning till erinran liksom ej heller vad departementschefen i förevarande sammanhang i övrigt anfört och förordat. Till frågan om anvisande av medel för de nya radio- och televisionshusen i Stockholm återkommer utskottet under punkterna 8 och 9 i det följande.

Vidkommande slutligen den i motionen II: 33 aktualiserade frågan rörande inrättande av en särskild fond — avsedd att ge Sveriges Radio bättre resurser för inköp av sändningsrätt för speciella arrangemang av idrottslig eller annan natur — finner utskottet för sin del någon utredning härom på sätt motionären föreslagit i vart fall icke f. n. vara av behovet påkallad. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motionen i fråga.

Under åberopande av det ovan anförda får utskottet hemställa,

- I. att riksdagen må för budgetåret 1959/60 under televerkets fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. Inköp och byggande av fastigheter	12 900 000 kr.
2. Anläggning för teletekniskt utvecklings- arbete m. m.	8 500 000 »
3. Telefon- och telegrafanläggningar	249 200 000 »
4. Televisionsradioanläggningar	13 200 000 »
5. Radioanläggningar för kommersiell trafik	2 300 000 »
6. Radioanläggningar för luftfarten	3 300 000 »
7. Försvarsberedskap vid televerket	6 000 000 »
8. Televerkets dispositionsanslag	10 000 000 »;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 228 och II: 288, för budgetåret 1959/60 under televerkets fond till *Ljudradioanläggningar* anvisa ett investeringsanslag av 10 500 000 kr.;

III. att motionen II: 33 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Statens järnvägar

4:o) Statens järnvägars anslagsbehov. Kungl. Maj:t har (punkt 4, s. 63—87) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1959/60 under statens järnvägars fond anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 349 500 000 kr.

I skrivelse den 27 september 1958 har *järnvägsstyrelsen* framlagt sina anslagsäskanden för nästa budgetår.

Inledningsvis lämnar järnvägsstyrelsen en redogörelse för statsbaneföretagets ekonomiska läge (s. 63—65) samt konstaterar därvid, att utvecklingen under 1950-talet successivt lett till ett starkt försämrat driftresultat. För budgetåret 1956/57 skulle ett underskott av ca 61 milj. kr. ha uppkommit, om avskrivningar enligt återanskaffningsprincipen hade verkställts. Medräknas även räntan på det bokförda statskapitalet, vilken för detta budgetår beräknades till ca 60 milj. kr., blev underskottet totalt ca 121 milj. kr. För budgetåret 1957/58 beräknades hösten 1957 vid avskrivningar enligt återanskaffningsprincipen ett underskott av ca 100 milj. kr. uppkomma. För täckning av detta underskott anvisades ett anslag av 100 milj. kr. på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58. Av detta anslag har sedermera 75 milj. kr. tagits i anspråk för täckning av statens järnvägars underskott budgetåret 1957/58. Om hänsyn toges jämväl till statens ränteutgifter blir underskottet sammanlagt 144 milj. kr.

I belysning av järnvägarnas nuvarande ekonomiska situation framhåller styrelsen nödvändigheten av att — förutom intäktshöjande åtgärder —

verkställa investeringar för att genom rationaliseringar nedbringa kostnaderna. Inte minst ur samhällsekonomisk synpunkt är det av största vikt att medel för räntabilitetsförbättrande investeringar kan disponeras i sådan takt, att effektivitetsutvecklingen vid statens järnvägar icke behöver släpa efter i förhållande till andra transportmedel.

I propositionen lämnas därefter en översikt över faktisk och beräknad medelsförbrukning för investeringsändamål under budgetåren 1957/58—1959/60 (s. 65 och 66).

För genomförande av det reguljära investeringsprogrammet under *budgetåret 1959/60* har styrelsen räknat med en medelsförbrukning av 360,6 milj. kr. Detta belopp överstiger med 50,6 milj. kr. den för innevarande budgetår fastställda investeringsramen. Utanför rambeloppet förutsätter styrelsen, att investeringsanslag anvisas för ökning av statens järnvägars rörelsekapital med 54,3 milj. kr. och för övertagande av Stockholm—Roslagens järnvägars långfristiga lån med 9,3 milj. kr. eller sammanlagt 63,6 milj. kr.

En sammanställning av de för budgetåren 1956/57—1958/59 anvisade samt de för nästa budgetår äskade investeringsanslagen, fördelade på huvudgrupper, visar följande.

	1956/57	1957/58	1958/59	Åskanden 1959/60
		tusental kronor		
Byggnader och anläggningar	106 400	122 200	140 500	176 550
Rullande materiel och sjöfarts- materiel	104 900	147 700	142 000	152 350
Biltrafik	9 100	8 401	2 500	6 950
Övrigt	13 900	39 000	15 500	96 607
Summa	234 300	317 301	300 500	432 457

Beträffande en detaljerad redogörelse för de olika investeringsäskandena torde få hänvisas till propositionen (s. 66—82).

Arbetsmarknadsstyrelsen har i ett gemensamt utlåtande över generalpoststyrelsens, telestyrelsens, järnvägsstyrelsens, vattenfallsstyrelsens och luftfartsstyrelsens framställningar om investeringsanslag samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning angående investeringsanslag under verkets förrådsfond i stort sett funnit sig böra tillstyrka de gjorda anslagsäskandena (s. 82 och 83).

Riksräkenskapsverket har tillstyrkt järnvägsstyrelsens framställning om ökade rörelsemedel för statens järnvägar.

Departementschefen berör inledningsvis den genom Kungl. Maj:ts beslut ökade investeringsramen för statens järnvägar under innevarande budgetår. Därvid konstateras att ökningen om 9,6 milj. kr., avseende arbeten och anskaffningar i sysselsättningsstödande syfte, huvudsakligen kommer att

belasta anslagen till Bana och byggnader samt Rullande materiel och sjöfartsmateriel. Med hänsyn till medelstillgången på det förstnämnda anslaget kommer vid den numera förordade medelsförbrukningen ett anslagsöverskridande om ca 12,7 milj. kr. att uppstå. Detta förutsättes få täckas genom en tillfällig anslagsförstärkning med anlåtande av på dispositionsanslaget tillgängliga medel. För fullföljande i övrigt av de planerade investeringarna kräves tillfälliga anslagsförstärkningar via dispositionsanslaget om ca 2,3 milj. kr. Sammanlagt uppgår anslagsförstärkningarna sålunda till ca 15,0 milj. kr. Vid den förordade direkta medelsförbrukningen på dispositionsanslaget kommer härvid de på detta anslag tillgängliga medlen praktiskt taget i sin helhet att tagas i anspråk under innevarande budgetår. Då det faktiska investeringsutfallet på de olika anslagen erfarenhetsmässigt visat sig avvika från det beräknade, kan behov av ytterligare rörlighet mellan sakanslagen komma att visa sig erforderlig, därest en investeringsomslutning av 319,6 milj. kr. skall kunna uppnås. I sådant fall torde en medelsomföring få ske från den vid ingången av budgetåret 1958/59 å anslaget till Biltrafik förefintliga behållningen — vilken icke torde komma att fullt utnyttjas under detta budgetår — till motsvarande behållning på anslaget till Bana och byggnader. Härigenom minskar nämligen belastningen på dispositionsanslaget och ger därmed utrymme för ytterligare förskjutningar i investeringsutfallet. En dylik omföring synes böra få vidtagas, om behov därav uppstår.

Departementschefen övergår därefter till investeringarna under budgetåret 1959/60. Den av departementschefen förordade medelsförbrukningen uppgår för detta budgetår till 335,0 milj. kr., vilket innebär en ökning med 15,4 milj. kr. i förhållande till den ram som nu förordas för innevarande budgetår och 25,0 milj. kr. i förhållande till beräkningen i statsverkspropositionen i januari 1958.

Fördelningen av den angivna investeringsramen på olika ändamål framgår av en i propositionen (s. 84) intagen tablå.

Om de olika investeringsändamålen anför departementschefen därefter.

Förslaget innebär sålunda, att ökningarna om 6,6 resp. 6,0 milj. kr. lagts på anslagen till Bana och byggnader samt Elektriska anläggningar. Vad dessa anslag angår, har fr. o. m. budgetåret 1957/58 en successivt vidgad investeringsomslutning måst genomföras för att i ökad omfattning möjliggöra arbeten och anskaffningar av grundläggande betydelse för järnvägsdriftens rationalisering. Den förordade medelsförbrukningen på dessa anslag innebär, att investeringarna närmar sig en omfattning, som i stort sett torde svara mot företagets nuvarande tekniska och andra resurser. — Vid bedömningen av medelsförbrukningen å anslaget till Bana och byggnader har jag utgått från att planeringen av det av styrelsen under anslaget aktualiserade projektet angående omläggning av järnvägslinjerna i Filipstadsområdet bedrivs i sådan takt, att projektet kan igångsättas under nästa vinter, därest arbetsmarknadsstyrelsen då skulle anse påbörjandet av detta angeläget ur sysselsättningsynpunkt. — Min beräkning av medelsförbrukningen å anslaget till Elektriska anläggningar innebär, att jag nu tillstyrker järnvägsstyrelsens förslag om påbörjande av elektrifieringen av järn-

vägslinjen Borås—Alvesta. Den reducering av medelsförbrukningen, som skett i förhållande till järnvägsstyrelsens i petita framlagda förslag, förutsätter jag dock huvudsakligen få gå ut över nämnda projekt med viss senareläggning av arbetena som följd. Vid den förordade medelsförbrukningen har jag bl. a. räknat med investeringar i vägskyddsanläggningar om 8 milj. kr. eller 2 milj. kr. mer än för innevarande budgetår. Behovet av ökade investeringar i vägskyddsanläggningar får ses mot bakgrunden av bilismens expansion. Jag får i detta sammanhang meddela, att jag har för avsikt att föreslå utfärdandet av nya bestämmelser angående kryssmärken och säkerhetsanordningar vid plankorsningar mellan järnväg och väg i syfte att avsevärt höja säkerheten vid plankorsningar genom att öka antalet sådana anordningar och förbättra dem i tekniskt hänseende. De av de nya bestämmelserna föranledda åtgärderna avses skola genomföras under en tio-årsperiod och kostnaderna för dessa åtgärder beräknas med nuvarande trafiksituation komma att uppgå till omkring 26 milj. kr. För att statens järnvägar liksom hittills skall erhålla bidrag med 90 % av bilskattemedel för sådana vägskyddsanläggningar, som ur vägtrafiksynpunkt bedömes erforderliga, måste även 1 § kungörelsen den 5 december 1941 (nr 919) angående statsbidrag till bestridande av kostnader för vissa säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar ändras. I denna paragraf bör hänvisas till den nya kungörelsen angående kryssmärken och säkerhetsanordningar vid plankorsningar mellan järnväg och väg i stället för till den äldre kungörelsen i ämnet.

Medelsförbrukningen på anslaget till Rullande materiel blir av ungefär samma storleksordning som för innevarande budgetår. Om hänsyn togs till att någon medelsförbrukning icke längre erfordras för sjöfartsmateriel, ökar medelsförbrukningen med ca 5 milj. kr. Upprustningen av den rullande materielen kan därmed fortgå i stort sett i planerad omfattning.

På anslaget till Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer upptages medelsförbrukningen i enlighet med äskandet. Jag tillstyrker sålunda, att de under anslaget anmälda nya objekten, nämligen ombyggnad till normalspår av linjen Hästholmen—Ödeshög och anläggande av treskenspår på sträckan Kimstad—Skärblacka/Ljusfors, får utföras. Jag har heller icke något att erinra mot att arbetena med det förstnämnda projektet igångsättes redan under innevarande budgetår.

Investeringarna under anslaget till Biltrafik kommer enligt det förordade förslaget att öka med 1,5 milj. kr. gentemot innevarande budgetår. Ökningen är främst motiverad av att den tidigare beslutade nybyggnaden för garage och verkstad i Solna igångsattes under innevarande budgetår och därmed delvis kommer att kostnadsmissigt belasta nästa budgetårs ram.

Beträffande gruppen Övriga anslag förordas i förhållande till innevarande budgetår en minskning av medelsförbrukningen på inventarieanslaget med 0,7 milj. kr. och ökningar å försvarsberedskapsanslaget och dispositionsanslaget med resp. 0,7 och 0,6 milj. kr. Totalt förordas sålunda en ökning med 0,6 milj. kr. på denna anslagsgrupp.

Vid sidan om ramregleringen har järnvägsstyrelsen hemställt om anslag till ytterligare rörelsemedel för statens järnvägar och till förvärv av Stockholm—Roslagens järnvägar. Departementschefen finner det i princip vara riktigt, att statens järnvägars långvariga kapitalbehov i första hand finansieras genom investeringsmedel i stället för genom rörlig kredit men anser sig icke böra tillstyrka järnvägsstyrelsens äskande i denna del i avbidan på ytterligare utredning rörande verkets behov av långvariga krediter. Frågan

om förvärv av Stockholm—Roslagens järnvägar kommer att tagas upp till prövning sedan pågående remissbehandling avslutats.

Departementschefen anför i fortsättningen.

De anslag, som blir erforderliga under budgetåret 1959/60, har under hänsynstagande dels till de förutsatta behållningarna vid ingången av budgetåret och dels till de förutsatta förstärkningarna av vissa anslag beräknats på grundval av de i föregående sammanställning upptagna medelsförbrukningsuppgifterna och uppgår sammanlagt till 349,5 milj. kr. För att ge järnvägsstyrelsen ökad frihet vid val mellan olika investeringsobjekt har därvid räknats med en förstärkning av dispositionsanslaget med 10 milj. kr.

För breddning av blekingejärnvägarna beräknas kostnaderna för de utförda eller t. o. m. innevarande budgetår planerade arbetena komma att överstiga de för ändamålet anvisade beloppen med ca 1 000 000 kr. Detta belopp avses tillfälligt överföras från dispositionsanslaget. Medel har upptagits för nästa budgetår för definitiv täckning härav. För försvarsberedskap har upptagits anslag med 3 500 000 kr. I enlighet med av riksdagen godkända grunder bör nämnda investeringar i breddning av blekingejärnvägarna och försvarsberedskap omedelbart avskrivas. Härjämte bör ett belopp av 1 000 000 kr. avseende merkostnader för vissa tidigare utförda försvarsberedskapsarbeten på enahanda grunder avskrivas. Chefen för finansdepartementet har tidigare denna dag tillstyrkt härför erforderliga anslag å driftbudgeten.

Slutligen anmäler departementschefen en med investeringsreserven för statens järnvägar sammanhängande fråga samt anför därvid följande.

Vid av arbetsmarknadsstyrelsen under år 1958 företagen inventering av lämpliga arbeten, som för statens järnvägars del syntes böra intagas i en investeringsreserv för budgetåret 1958/59, har järnvägsstyrelsen upptagit tvenne arbeten, avseende ombyggnad till normalspår av bandelarna Forshem—Gårdsjö och Ätvidaberg—Västervik. I skrivelser den 25 augusti 1956 och den 22 november 1958 har länsstyrelsen i Skaraborgs län hemställt om breddning av bl. a. bandelen Forshem—Gårdsjö. De nämnda ombyggnadsarbetena har icke tidigare anmälts för riksdagen. Dessa arbeten synes enligt min mening böra finnas att tillgå i statens järnvägars investeringsreserv och alltså få påbörjas om så bedömes lämpligt ur sysselsättningssynpunkt. Kostnaderna för arbetenas utförande förutsättes därvid få bestridas av anslag avsedda för sysselsättning av arbetslösa, dock att kostnaderna för breddning av statens järnvägar icke tillhöriga spåranläggningar i huvudsak torde böra bestridas av respektive intressenter. Slutligen förutsättes, att erforderlig mark för breddningarna av nämnda smalspår ställes till förfogande utan kostnad för statsverket av vederbörande landsting samt eventuellt även av kommunerna.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft två lika lydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nils Theodor Larsson m. fl.* (I: 119) och den andra inom andra kammaren av herr *Hæggblom m. fl.* (II: 145), vari hemställts att i investeringsreserven för budgetåret 1958/59 jämväl upptages ombyggnad till normalspår av järnvägen Kalmar—Berga med sidolinjen Sandbäckshult—Mönsterås.

Beträffande de skäl motionärerna åberopat som skäl för silt yrkande får utskottet hänvisa till motionen II: 145.

Utskottet. Den investeringsram för nästa budgetår om 335,0 milj. kr. som departementschefen förordat för statens järnvägar innebär en ökning med 25,0 milj. kr. i förhållande till den ram som i 1958 års tidigare statsverksproposition beräknades för innevarande budgetår och med 15,4 milj. kr. i förhållande till vad som nu beräknas för detta budgetår. På anslagen Bana och byggnader samt Elektriska anläggningar kan medelsförbrukningen för nästa budgetår, 105,0 resp. 52,0 milj. kr., beräknas ligga på en nivå som i stort sett svarar mot statsbaneföretagets nuvarande resurser. Beträffande nya projekt som anmälts under det förra anslaget märkes omläggning av järnvägslinjerna i Filipstadsområdet. Medelsberäkningen å det senare anslaget är bl. a. avsedd att möjliggöra påbörjandet av elektrifiering av järnvägslinjen Borås—Alvesta. Beträffande anslaget till Rullande materiel beräknas en reell höjning av storleksordningen 5 milj. kr., vilket medger en fortsatt planelig upprustning på detta område. Anslaget till Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer medger bl. a. att ombyggnad till normalspår av linjen Hästholmen—Ödeshög och anläggande av treskenspår på sträckan Kimstad—Skärblacka/Ljusfors kan igångsättas. Departementschefen har slutligen tillstyrkt, att ett par arbeten, nämligen ombyggnad till normalspår av linjerna Forshem—Gårdsjö och Åtvidaberg—Västervik, som enligt järnvägsstyrelsens mening bör intagas i investeringsreserven för budgetåret 1958/59, skall få påbörjas, om så bedömes lämpligt ur sysselsättningsynpunkt.

Enligt vad utskottet erfarit har frågan om breddningarna av linjerna Forshem—Gårdsjö och Åtvidaberg—Västervik, för vilka projekt arbetsplaner finnes färdiga, genom den aktuella situationen på arbetsmarknaden kommit i ett sådant läge att igångsättning har bedömts lämplig redan under början av 1959. Huvuddelen av de med arbetenas genomförande förenade kostnaderna faller på statsverket och förutsättes fördelas på arbetsmarknadsstyrelsen och statens järnvägar. Utskottet har med hänsyn till det beräknade ekonomiska resultatet av ifrågakvarande investeringar och övriga på frågans bedömning inverkan omständigheter inte funnit något att erinra mot att de angivna breddningsarbetena kommer till stånd med igångsättning redan innevarande budgetår.

I de båda likalydande motionerna I: 119 och II: 145 har hemställts, att i investeringsreserven för budgetåret 1958/59 jämväl upptages ombyggnad till normalspår av järnvägen Kalmar—Berga med sidolinjen Sandbäckshult—Mönsterås. Utskottet har under hand erfarit, att en undersökning pågår inom järnvägsstyrelsen rörande en breddning av nämnda linjer. Innan denna utredning avslutats anser sig utskottet icke kunna bedöma huruvida arbetsprojekten bör intagas i statens järnvägars investeringsreserv och får följaktligen förorda avslag på motionerna i fråga. Utskottet finner det emellertid vara angeläget icke minst med hänsyn till sysselsättningsläget att utredningen inom järnvägsstyrelsen bedrivs med all möjlig skyndsamhet, så att definitiv ställning till frågan kan tagas redan innevarande år.

Utskottet, som för sin del finner det angeläget att erforderliga investeringsmedel ställas till statsbaneföretagets förfogande för möjliggörande av en ur transportekonomisk synpunkt lämplig anpassning av järnvägsdriften till de förändrade konkurrensförhållandena och den samhällseliga struktur- omvandlingen i övrigt, har såsom av punkten 1 i det föregående framgår ansett sig kunna godtaga den av Kungl. Maj:t för nästa budgetår förordade investeringsramen om 335,0 milj. kr. Ej heller har utskottet funnit anledning till erinran mot den föreslagna fördelningen på olika utgiftsändamål eller vad departementschefen i övrigt anfört och förordat.

Utskottet får slutligen hemställa,

- I. att riksdagen må för budgetåret 1959/60 under statens järnvägars fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen
1. Bana och byggnader	117 800 000 kr.
2. Nybyggnad och ombyggnad av järnvägs-
linjer	3 300 000 »
3. Elektriska anläggningar	53 300 000 »
4. Rullande materiel och sjöfartsmateriel ..	149 000 000 »
5. Biltrafik	3 400 000 »
6. Försvarsberedskap vid statens järnvägar	3 500 000 »
7. Inventarier m. m.	9 200 000 »
8. Statens järnvägars dispositionsanslag ..	10 000 000 » ;

II. att motionerna I: 119 och II: 145 icke må av riksdagen bifallas.

Statens vattenfallsverk

5:o) Statens vattenfallsverks anslagsbehov. Kungl. Maj:t har (punkt 5, s. 88—121) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1959/60 under statens vattenfallsverks fond anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhopa 467 602 000 kr.

I skrivelse den 30 augusti 1958 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om anslag till kraftstationer och regleringar för budgetåret 1959/60. Styrelsen har därjämte för nästa budgetår i särskilda skrivelser den 15 september 1958 och den 30 augusti 1958 hemställt om anslag till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk resp. om anslag av finansiell och speciell natur.

I propositionen redovisas till en början en översikt över kraftförsörjningsläget (s. 88—90).

Därefter redogöres för situationen beträffande pågående och beslutade kraftstationsutbyggnader (s. 90).

Vattenfallsstyrelsen anser icke att den hittillsvarande konjunkturavmattningen bör ändra 1957 års bedömning av den fortsatta belastningsutvecklingen. Utbyggnadsprogrammet bör därför enligt styrelsen fullföljas i enlighet med tidigare planer, med vissa mindre förändringar. Styrelsen föreslår, att beslut nu skall fattas om utbyggande av Gallejaure i Skellefteälven och Letsi i Lilla Lule älv. Gallejaure, som planeras för en genomsnittlig energiproduktion av 630 MkWh/år, beräknas kunna tagas i drift hösten 1964. Letsi blir den första utbyggnaden i Lilla Lule älv. En fallhöjd av 136 m omedelbart före sammanflödet med Stora Lule älv skall utnyttjas. Genomsnittliga energiproduktionen beräknas till 1 300 MkWh/år i en första etapp och 1 700 MkWh/år sedan planerade regleringar genomförts. Idrifttagandet beräknas kunna ske under hösten 1965. Byggnadskostnaderna beräknas för Gallejaure uppgå till 130 milj. kr. och för Letsi till 200 milj. kr. totalt.

Vattenfallsstyrelsen har i programmet för den närmaste tiden vidare medtagit ett par smärre nya arbeten, nämligen ombyggnad av Storå kraftstation i Arbogaåns bivattendrag Storån och utförandet av en tredje avloppstunnel vid Porjus kraftstation.

På grundval av angivna belastningsprognoser och utbyggnadsprogram beräknas torrårsbalansen för budgetåren 1960/61—1963/64 enligt följande sammanställning. Vid jämförelse med motsvarande tidigare lämnade uppgifter bör observeras, att balanserna fram till budgetåret 1963/64 beror så gott som helt på redan beslutade åtgärder.

	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64
	Milj. kilowattimmar			
<i>Belastning</i>				
prima belastning	16 100	17 150	18 300	19 450
oundvikliga överskottsleveranser	500	600	800	800
Summa belastning	16 600	17 750	19 100	20 250
<i>Krafttillgång</i>				
från befintliga och beslutade anläggningar				
vattenkraft	13 100	14 350	16 400	17 350
värmekraft	1 800	1 950	1 650	1 700
möjligt kraftinköp från andra företag				
inkl. import	850	1 000	1 050	1 100
Summa tillgång	15 750	17 300	19 100	20 150
Brist	850	450	—	100
Utbyggnadsgrad, procent ¹	95	98	106	105

¹ Utbyggnadsgrad avser förhållandet mellan vattenkrafttillgången under ett normalår i kilowattimmar och belastningen i kilowattimmar per år på grund av obligatoriska leveranser.

Den för de ramreglerade investeringarna under *budgetåret 1957/58* förskrivna gränsen om 360 milj. kr. underskreds med 10,7 milj. kr. Avvikelsen berodde väsentligen på förseningar och något minskad omfattning för arbetena på distributionsanläggningar. Vid sidan om ramen låg atomenergianläggningarna, för vilka emellertid inga medel förbrukades, och den nya förvaltningsbyggnaden för vattenfallsstyrelsen, för vilken åtgick 1,5 milj. kr.

För *budgetåret 1958/59* är ramgränsen inklusive atomenergianläggningar 440 milj. kr. Styrelsen räknar med att investeringarna skall hålla sig inom denna ram. Däremot beräknas anslaget till Kraftverksbyggnader m. m. bli otillräckligt, varför det kan behöva förstärkas med högst 15 milj. kr. från dispositionsanslaget eller eventuellt från annat anslag. Utanför ramen beräknas 8,3 milj. kr. åtgå för den nya förvaltningsbyggnaden. Styrelsen gör vidare framställning om utökning av den rörliga krediten hos riksgäldskontoret med 25 milj. kr. eller alternativt lika stort anslag till inventarier m. m. utanför de ramreglerade investeringarna. Styrelsen anser det önskvärt att detta tillskott oberoende av formen blir tillgängligt redan under innevarande budgetår.

För *budgetåret 1959/60* beräknas medelförbrukningen till 504 milj. kr. för de ramreglerade investeringarna och 17 milj. kr. för förvaltningsbyggnaden. Det förstnämnda beloppet överstiger den för innevarande budgetår gällande ramen med 64 milj. kr. Höjningen kan väsentligen betraktas som en anpassning av utbyggnadsprogrammet till belastningsprognosen men även tidigare gjorda nedskärningar i investeringarna motiverar en utvidgad ram. Under *budgetåret 1960/61* beräknas medelförbrukningen bli ungefär densamma som under budgetåret 1959/60.

Styrelsen har lämnat följande sammanställning av de för budgetåren 1956/57—1958/59 anvisade anslagen och de för nästa budgetår äskade.

	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
		Milj. kr.		
Ramreglerade anslag				
Kraftstationsbyggnader m. m.	171,5	207,0	270,0	316,0
Atomenergianläggningar	—	2,0	15,0	25,0
Regleringsföretag	13,0	30,0	40,0	29,5
Distributionsanläggningar	97,0	92,0	105,0	106,5
Diverse anslag	14,5	19,0	0,2	5,3
Summa	296,0	350,0	430,2	482,3
Övriga anslag				
Inventarier m. m.	—	—	—	(25,0)
Förvaltningsbyggnad i Stockholm .	2,0	10,0	10,0	5,0

I propositionen lämnas därefter (s. 95—112) en närmare redogörelse för de olika investeringsändamål som vattenfallsstyrelsen begärt medel för under budgetåret 1959/60. Utskottet får hänvisa härtill.

Följande yttranden har avgivits över vattenfallsstyrelsens petita eller de-klar därav, nämligen av *arbetsmarknadsstyrelsen, fullmäktige i riksgäldskontoret, riksräkenskapsverket och delegationen för atomenergifrågor* (s. 112 och 113).

Departementschefen uppehåller sig inledningsvis vid den av centrala driftledningen år 1957 utarbetade prognosen över elkraftförbrukningen.

Även om det förefaller sannolikt, att — till följd av konjunkturavmattningen och den redan konstaterade avvikelser från 1957 års prognos — elkonsumtionen i landet under de allra närmaste åren kan bli lägre än enligt prognosen, anser departementschefen likväl, att densamma bör läggas till grund för den bedömning av elproduktionsapparaters utbyggnad på längre sikt, som nu bör göras. Det förtjänar enligt departementschefens mening understrykas, att investeringsåtgärderna för nästa budgetår är avgörande för möjligheterna att tillgodose elkraftbehovet fram till mitten av 1960-talet.

I fortsättningen anför departementschefen följande.

Vattenfallsstyrelsen har tidigare såsom målsättning för sin utbyggnadspolitik angivit en utbyggnadsgrad av 110 %, innebärande en marginal mellan vattenkraftproduktion och belastning av 10 % vid normal vattentillgång. En sådan utbyggnadsgrad anses nämligen vara den, som i genomsnitt ger det ur driftekonomisk synpunkt bästa resultatet. Till följd av bl. a. oväntat hög belastningsökning och företagna investeringsbegränsningar har emellertid nämnda målsättning icke kunnat förverkligas. Det har även framstått som tveksamt om tillgängliga personella och materiella resurser medger, att en optimal utbyggnadsgrad skulle kunna förverkligas inom den närmaste framtiden.

F. n. föreligger icke någon betryggande marginal vid torrår vare sig för landet i dess helhet eller inom vattenfallsverkets försäljningsområden. Det av styrelsen nu framlagda utbyggnadsprogrammet tar sikte på att uppnå torrårssäkerhet inom verkets sektor vid första möjliga tidpunkt, vilket beräknas kunna ske under budgetåret 1962/63. Vid ett genomförande av styrelsens förslag kommer utbyggnadsgraden för budgetåren 1960/61—1963/64 att uppgå till 95, 98, 106 resp. 105 %.

Liksom under tidigare år har styrelsen utgått från att de enskilda och kommunala kraftföretagen skall kunna tillgodose alla nya kraftbehov inom sina distributionsområden. Då vissa svårigheter med kapitalanskaffning för denna sektor föreligger, anser styrelsen det ovisst, om de privata och kommunala kraftföretagen verkligen skall kunna fullfölja föreliggande utbyggnadsplaner.

Vattenfallsstyrelsen har under hand lämnat vissa uppgifter om hur vattenkraftförsörjningen kan komma att getalta sig fram t. o. m. 1963/64 vid den belastningsutveckling, som förutses i 1957 års prognos, och med de utbyggnader, som styrelsen samt kommuner och enskilda planerar att genomföra under denna period. Dessa uppgifter, som således gäller den totala produktionen och belastningen i landet, har sammanställts i en i propositionen (s. 115) redovisad tabell.

Departementschefen fortsätter.

Av tabellen framgår, att man vid normalår räknar med att vattenkraftproduktionen under budgetåren 1958/59—1960/61 kommer att understiga primabelastningen med 350, 250 resp. 700 MkWh. Under budgetåren 1961/62—1963/64 beräknas däremot en positiv marginal om 350, 2 200 resp. 2 050 MkWh. Om däremot vattentillgången skulle bli exceptionellt ringa under budgetåren 1958/59—1963/64 har man emellertid — om hänsyn tas till å ena sidan oundvikliga överskottsleveranser och å andra sidan möjlig värmekraftsproduktion och elimport — räknat med ett årligt produktionsunderskott inom hela landet av 2 800, 2 750, 2 650, 1 850, 750 resp. 900 MkWh.

Vid bedömningen av de redovisade siffrorna för underskotten under normalår och exceptionellt torrår bör noteras, att en viss överskattning sannolikt har skett beträffande primabelastningen under den första delen av perioden och att för periodens båda sista år ytterligare krafttillskott inom den enskilda sektorn möjligen kan vara att påräkna.

Gjorda uppskattningar av belastningsutvecklingen och kraftproduktionen inom vattenfallsverket visar en utveckling, som liknar den i tabellen redovisade. För budgetåren 1958/59—1961/62 beräknas vattenkraftproduktionen vid normalår understiga primabelastningen med resp. 250, 100, 850 och 250 MkWh. För budgetåren 1962/63 och 1963/64 kan en positiv marginal beräknas, uppgående till 1 000 MkWh. Angivna siffror för budgetåren 1958/59—1960/61 torde dock med hänsyn till vad jag tidigare anfört få betecknas som alltför pessimistiska.

Därest elförbrukningen icke i någon högre grad avviker från de gjorda uppskattningarna erfordras icke obetydliga tillskott av värmekraft under de närmaste åren även vid normal vattentillgång. Genom utbyggnaden av värmekraftstationerna ökar också möjligheten härtil. Likväl skulle enligt styrelsens beräkningar vid exceptionellt torrår ett produktionsunderskott inom vattenfallsverkets sektor om 850 resp. 450 MkWh uppkomma under budgetåren 1960/61 och 1961/62 även vid ett maximalt utnyttjande av värmekraftresurserna. För sådant fall finge en häremot svarande konsumtionsbegränsning genomföras i första hand genom kontraktsenliga avkopplingar eller frivilligt sparande av elektrisk kraft. Under budgetåret 1962/63 räknar man med att ha uppnått torrårssäkerhet.

För innevarande budgetår har vattenfallsstyrelsen icke ifrågasatt någon ändring av den till 440 milj. kr. fastställda investeringsramen. Emellertid beräknas anslaget till Kraftverksbyggnader m. m. bli otillräckligt. Anslaget kan därför komma att behöva förstärkas, vilket jag anser lämpligen höra ske genom anlitande av dispositionsanslaget. För arbeten utanför ramen beräknas 8,3 milj. kr. åtgå till styrelsens förvaltningsbyggnad.

För genomförande av det föreslagna kraftutbyggnadsprogrammet samt för bestridande av kostnaderna för regleringsföretag, distributionsanläggningar och vissa finansiella utgifter föreslår styrelsen för nästa budgetår en medelsförbrukningsram av 504 milj. kr.

För budgetåret 1960/61 räknar styrelsen med en medelsförbrukning av ungefär samma omfattning som för budgetåret 1959/60.

Enligt departementschefens uppfattning bör man på lång sikt sträva efter att åstadkomma en sådan utbyggnadsgrad för vattenkraften, att ångkraftsinsatsen kan hållas på en relativt låg nivå. Härigenom skulle man kunna få en samhällsekonomiskt sett optimal avkastning av de gjorda investeringarna. Om konsumtionsökningen utvecklar sig enligt föreliggande

prognoser torde emellertid tillgängliga resurser icke medge en sådan utbyggnad under de närmaste åren. Programmet för de statliga kraftstationsutbyggnaderna får därför liksom under tidigare år i första hand inriktas på att så snart som möjligt uppnå en sådan produktionsnivå, att ransoneringsriskerna även vid besvärliga torrår elimineras. Departementschefen föreslår därför en utbyggnad i ungefär den takt och omfattning, som vattenfallsstyrelsen förordat. En viss nedskärning av föreslagen medelsförbrukning har emellertid befunnits möjlig på de olika anslagen utan att någon eftergift behöver göras i fråga om det primära målet att uppnå torrårssäkerhet till budgetåret 1962/63.

Som framgår av den under punkten 1 redovisade investeringsplanen för kommunikationsverken har departementschefen för det kommande budgetåret förordat en investeringsram om 482 milj. kr. Förslaget innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 42 milj. kr. och i förhållande till det faktiska investeringsutfallet budgetåret 1957/58 med 133 milj. kr. Av en i propositionen (s. 117) lämnad tabell framgår hur medelsförbrukningen lämpligen bör fördelas vid en sådan ram.

I fortsättningen anför departementschefen följande.

Styrelsen föreslår, att utbyggnadsprogrammet kompletteras med två nya kraftstationer, vilka avses att påbörjas under nästa budgetår, nämligen Gallejaure i Skellefteälven och Letsi i Lilla Lule älv. Produktionsförmågan vid fullt utnyttjande hos dessa anläggningar beräknas till 630 resp. 1 700 MkWh per år. Gallejaure beräknas kunna tas i drift hösten 1964 och Letsi ett år senare. Därutöver föreslås en ombyggnad av Storå kraftstation i Arbogaåns biflöde Storån samt utförande av en tredje avloppstunnel vid Porjus kraftstation, vilka arbeten är av relativt liten omfattning. Beträffande Stenungsunds ångkraftverk föreslår styrelsen den ändringen i tidigare godkända planer, att anskaffningen av ett tredje aggregat tills vidare inställes. Aggregatet anses nämligen icke få någon större betydelse för torrårssäkerheten i början av 1960-talet. Slutligen avser styrelsen att färdigställa Messaure med reducerad dämning hösten 1962 i stället för, som tidigare planerats, hösten 1963.

I anledning av vattenfallsstyrelsens förslag om uppförandet av en kraftstation vid Letsi, vilket arbete beräknas komma att påbörjas under budgetåret 1959/60, har kammarkollegiet, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen och fiskeristyrelsen gemensamt hemställt, att statsmakterna icke måtte besluta om genomförande av kraftstationsbyggnads- eller sjöregleringsföretag berörande Lille Lule älvs vattenområde innan ställning tagits till den allmänna frågan om vilka sjöar och vattendrag som skall undantagas från vattenexploatering. Ämbetsverken hänvisar därvid bl. a. till det förhållandet, att den förteckning som den s. k. naturvårdsdelegationen år 1954 utarbetat över sjöar och vattendrag att skyddas mot exploatering för kraftverksändamål är föremål för revision, vilken kan väntas bli klar i vad avser Lille Lule älv vid årsskiftet 1958/59. Kungl. Maj:ts beslut bör enligt de fyra ämbetsverken jämväl föregås av en utredning beträffande Lille Lule älvsområdet av de sannolika samlade verkningarna för bygden för tiden efter det avslutade byggnadsarbetet.

Med utgångspunkt från kraftkonsumtionens ständiga ökning och den framtida efterfrågan på elkraft samt kraftproduktionens stora betydelse för hela vår folkförsörjning torde enighet föreligga om nödvändigheten av en

fortsatt utbyggnad av kraftverk. Då atomkraften av alla hittills tillgängliga data att döma med all sannolikhet icke under den närmaste tioårstiden kommer att kunna lämna något tillskott av betydelse för landets kraftförsörjning måste kraftutbyggnadsplaneringen fortsätta än så länge med konventionella lösningar, d. v. s. vatten- och ångkraftsanläggningar. Enligt vad vattenfallsstyrelsen uppgivit finns det med hänsyn till projekteringsläget för närvarande icke andra krafstationsprojekt i Stora Lule älv eller i landets övriga älvar, vilka tidsmässigt skulle kunna insättas i stället för nu ifrågavarande anläggning. Följden blir därför att om utbyggnaden av Letsi-anläggningen icke skulle få företagas det blir nödvändigt att ersätta denna med utbyggnad av ångkraft, vilket ur samhällsekonomisk synpunkt skulle vara mycket ofördelaktigt samt skapa problem ur beredskapssynpunkt. Där- est vattendomstols tillstånd till uppförande av Letsi kraftverk skulle kunna erhållas måste det därför ur samhällsekonomisk synpunkt anses såsom orealistiskt att icke uppföra detsamma. Vidare må framhållas att enligt vattenfallsstyrelsen ett uppförande av en kraftstation vid Letsi är ekonomiskt motiverat även om vidare utbyggnader eller regleringar i Lilla Lule älv på grundval av nya ansökningar från styrelsen inte skulle medges.

Med hänsyn till dessa förhållanden anser jag — dock utan att på något sätt vilja föregripa prövningen av företagets tillåtlighet enligt vattenlagen — det i förevarande sammanhang, där det gäller anslagstilldelning till vattenfallsstyrelsen, vara nödvändigt att preliminärt räkna med uppförandet av den nu aktuella anläggningen. Denna slutsats bygger således allenast på en prövning av behovet och angelägenheten av denna anläggning i och för sig och i förhållande till andra statliga investeringsprojekt samt av möjligheten att förverkliga densamma mot bakgrunden av den aktuella statsfinanssiella och samhällsekonomiska situationen. Då det icke bedömts vara uteslutet att vattendomstol hinner taga ställning till frågan om tillåtligheten av företaget redan under nästa budgetår, finner jag det angeläget att, där- est sådant tillstånd då erhålles, anläggningen icke skall fördröjas genom att beslut i investeringsfrågan ej föreligger. Jag har därför i enlighet med vattenfallsstyrelsens förslag beräknat en medelförbrukning för nästa budgetår av 1 milj. kronor för det nu aktuella byggnadsföretaget. Därvid förut- sattes att inga som helst förberedande arbeten på anläggningen vare sig i vatten eller på land kommer att vidtagas innan verkställbart tillstånd till densamma föreligger av vattendomstol.

Vad beträffar kravet på ytterligare utredning av verkningarna i framtiden för bygden vid Lilla Lule älv vid ett förverkligande av det aktuella byggnadsprojektet kommer vattenfallsstyrelsen att förebringa det ytterligare material som i detta hänseende eller i övrigt kan komma att begäras vid domstol.

I fråga om det fortsatta utbyggandet av Lilla Lule älv avser vattenfallsstyrelsen att undersöka möjligheten att från utbyggnad undantaga delar av älven till en tidpunkt längre fram, då bättre kan bedömas i vilken omfattning atomkraft kan införas. En dylik undersökning, som hör ske i samarbete med företrädare för naturskyddet, finner jag väl motiverad och snart böra företagas.

Vattenfallsstyrelsen bör enligt min mening för nästa budgetår erhålla bemyndigande att påbörja Gallejaure kraftstation i Skellefteälven och Letsi kraftstation i Lilla Lule älv samt att utföra ombyggnad av Stora kraftstation och anläggning av en tredje avloppstunnel vid Porjus kraftstation.

Styrelsen har vidare beträffande anslaget till Kraftverksbyggnader m. m. föreslagit, att dess användning icke skall begränsas till arbeten, som beslu-

tats av statsmakterna före resp. budgetår. Enligt min mening skulle det ofta kunna vara önskvärt att påbörja ett arbete redan under det budgetår beslut därom fattas. Då vid sådant fall utvägen att anlita dispositionsanslaget synes vara en onödig omgång, förordar jag, att Kugl. Maj:t får bemyndigande att, så snart arbeten beslutats av riksdagen, medge igångsättning av sådana med anlåtande av det löpande budgetårets anslag till Kraftverksbyggnader m. m. Härigenom får självfallet gällande rambelopp ej överskridas. Däremot är jag inte beredd att tillstyrka, att ifrågakvarande anslag får användas för markköp m. m. för framtida utbyggnader, vilket styrelsen ifrågasatt.

Mot styrelsens program för regleringsföretag och distributionsanläggningar har jag icke i princip något att erinra.

Beträffande vattenfallsverkets atomenergianläggningar har under hösten 1958 efter riksdagens medgivande den ändringen vidtagits att den planerade atomvärmestationen Adam sammanförts med atomkraftvärmestationen R 3 till ett objekt med förläggning till Ågesta. Kostnaderna för den gemensamma anläggningen skall i den mån de ej belöper på Stockholms stads elverk, i princip delas lika mellan vattenfallsstyrelsen och Aktiebolaget Atomenergi. De investeringsmedel, som hittills anvisats för Adam-projektet, får i enlighet härmed disponeras för vattenfallsstyrelsens andel i den sammanlagda anläggningen. Atomstationen R 3/Adam avses utbyggas i en första etapp för 65 000 kW värmeeffekt, vilken effekt senare skall utökas till ca 125 000 kW. Kostnaderna för första etappen har beräknats till 100 milj. kr. exklusive bränsleelement. Under innevarande budgetår beräknas hela det på anslaget till Atomenergianläggningar tillgängliga beloppet 17 milj. kr. åtgå för R 3/Adam och för nästa budgetår beräknas för styrelsens del i anläggningen 15 milj. kr. För igångsättning av atomkraftverket Eva beräknar styrelsen för nästa budgetår 10 milj. kr.

I annat sammanhang har statsrådet och chefen för handelsdepartementet denna dag anmält de frågor, som rör atomenergiprogrammet, och därvid tillstyrkt ett sammanlagt belopp av 15 milj. kr. för vattenfallsstyrelsens andel i den fortsatta utbyggnaden av atomkraftvärmeverket R 3/Adam och för påbörjande av atomkraftstationen Eva. Med biträdande härav förordar jag, att ett anslag om 15 milj. kr. anvisas till Atomenergianläggningar under vattenfallsverkets fond.

Departementschefen övergår därefter till de icke ramreglerade investeringarna.

För fortsatta arbeten på förvaltningsbyggnaden i Råcksta har styrelsen för nästa budgetår beräknat en medelsförbrukning av 17 milj. kr. Då en reservation om 12 milj. kr. beräknas föreligga vid utgången av innevarande budgetår av de för ifrågakvarande ändamål anvisade medlen, äskar styrelsen för budgetåret 1959/60 ett anslag om 5 milj. kr. Departementschefen anför härom.

För förvaltningsbyggnaden beräknas de totala kostnaderna, vilka tidigare angivits till ca 35 milj. kr., numera komma att uppgå till ca 69 milj. kr. exkl. markinköp. Orsaken till kostnadsstegringen uppges vara dels att man nu planerar att i byggnadskomplexet inrymma 25 å 30 % fler kontorsplatser än som från början avsetts, dels att den tidigare redovisade byggnadskostnaden baserades på en orealistiskt låg medelkostnad per m³.

Enligt min mening måste det anses som anmärkningsvärt, att de av vattenfallsstyrelsen i samband med förslaget om uppförandet av förvaltningsbyggnaden lämnade uppgifterna angående lokalbehov och byggnadskostna-

der — som det visat sig — grundats på ofullständiga utredningar och orealistiska förutsättningar. Med hänsyn till föreliggande lokalbehov och till att de nu beräknade byggnadskostnaderna icke kan betraktas som anmärkningsvärt höga har jag emellertid funnit mig kunna godtaga att arbetena inriktas på ett byggnadskomplex av föreslagen omfattning. Jag upptager därför ett anslag om 5 milj. kr. för detta ändamål.

I fortsättningen anför departementschefen följande.

I detta sammanhang får jag anmäla, att den av Kungl. Maj:t tillkallade utredningen rörande lämplig förläggningssort för förvaltningen för Älvkarleby kraftverk, stationsmontageavdelningen och stamlinjebyggnaderna i mars 1958 redovisat resultatet av sitt arbete. Utredningen har kommit till den slutsatsen, att såväl huvudkontoret för förvaltningen för Älvkarleby kraftverk liksom ett distriktskontor bör vara förlagda till Stockholm. I fråga om stationsmontageavdelningen och stamlinjebyggnaderna anses den inom dessa bedrivna verksamheten ha sådant nära samband med de arbetsuppgifter, som handlägges inom vattenfallsstyrelsen, att dessa båda avdelningar bör vara förlagda på samma ort som styrelsen. Jag har icke funnit anledning till erinran mot utredningens motiv och slutsatser rörande ifrågavarande avdelningars förläggning.

Vattenfallsstyrelsens hemställan om ytterligare rörelsemedel för utökning av bl. a. verkets materiel- och oljelager har jag funnit väl motiverad. I avvaktan på ytterligare utredning rörande fördelningen av verkets kreditbehov på långfristiga och kortfristiga krediter förordar jag, att verkets nu aktuella behov tills vidare tillgodoses genom en ökning av styrelsens rörliga kredit hos riksgäldskontoret från 75 milj. kr. till 100 milj. kr.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Elmgren m. fl.* (I: 224) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustafsson i Kårby m. fl.* (II: 283), i vilka hemställts, att noggranna undersökningsresultat angående föroreningsriskerna i insjöar och vattendrag må föreligga innan arbetet med atomkraftverket Eva får påbörjas samt att riksdagen i avvaktan på nämnda undersökning måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts förslag i den del det avser investeringsanslag för budgetåret 1959/60 till nämnda atomkraftverk,

dels ock en inom första kammaren av herrar *Osvald* och *Ollén* väckt motion (I: 73), vari hemställts, att riksdagen måtte avslå yrkandet om anslag till Kraftverksbyggnader m. m. i vad det avser 1 milj. kr. för uppförande av ett kraftverk vid Letsi i Lilla Lule älv.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna II: 283 och I: 73.

Utskottet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår beräknas enligt den av centrala driftledningen (CDL) under 1957 uppgjorda prognosen över förbrukningen av elektrisk kraft belastningsökningen för hela landet under tiden 1956—61 uppgå till i genomsnitt ca 2 000 MkWh per år och för tiden 1962—1965 till ca 2 400 MkWh per år. För de senaste åren ligger

siffrorna för den verkliga ökningen något under dessa beräkningar men i stort sett över 1955 års prognos, enligt vilken ökningen under samma tid beräknades till ca 1 700 MkWh per år. Med hänsyn till resultatet av viss ytterligare utredning anser emellertid varken driftledningen eller vattenfallsstyrelsen de konstaterade avvikelserna böra — vid bedömningen av utbyggnadsbehovet på längre sikt — föranleda ett frångående av 1957 års prognos. Departementschefen som ansluter sig till denna uppfattning anser vidare i likhet med vattenfallsstyrelsen programmet för de statliga kraftstationsutbyggnaderna i första hand böra inriktas på att så snart som möjligt uppnå en sådan produktionsnivå, att ransoneringsriskerna även vid besvärliga torrår elimineras, vilket beräknas kunna ske under budgetåret 1962/63.

Den av vattenfallsstyrelsen för nästa budgetår äskade medelsförbrukningen om 504,0 milj. kr. anses av departementschefen kunna reduceras till 482,0 milj. kr. utan att därför möjligheterna att uppnå torrårssäkerhet inom förut angiven tid äventyras. Den föreslagna nedskärningen fördelas med 2,0 milj. kr. på kraftstationsbyggnader, 6,0 milj. kr. på distributionsanläggningar och 10,0 milj. kr. på atomenergianläggningar samt 4,0 milj. kr. på övriga anslagsändamål.

Det föreslagna utbyggnadsprogrammet avser huvudsakligen påbörjande under nästa budgetår av två nya kraftstationer, nämligen Gallejaure i Skellefteälven och Letsi i Lilla Lule älv, ombyggnad av Storå kraftstation och utförande av en tredje avloppstunnel vid Porjus. Vidare föreslås viss forcering av arbetena i Messaure. Anskaffandet av ett tredje aggregat vid ångkraftverket i Stenungsund anses däremot kunna anstå tills vidare. I fråga om atomenergianläggningar erinras om det under hösten 1958 beslutade sammanförandet av atomvärmestationen Adam med atomkraftvärmestationen R3 i Ågesta. För nämnda företag och det planerade atomkraftverket Eva föreslås en gemensam anslagsanvisning om 15 milj. kr.

I anledning av Kungl. Maj:ts förslag har motionsledes vissa yrkanden framställts. Sålunda har i motionen I: 73 hemställts om avslag å anslagsäskandet för planerad kraftstation vid Letsi. Exploatering av Lilla Lule älv bör nämligen enligt motionärerna ur naturskyddssynpunkt m. m. i varje fall inte tills vidare få komma i fråga. Vidare har i de båda likalydande motionerna I: 224 och II: 283 hemställts dels att riksdagen vid sin behandling av frågan om anläggande av atomkraftverket Eva måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna att noggranna undersökningsresultat angående föroreningsriskerna i insjöar och vattendrag bör föreligga innan arbetet med kraftverket får påbörjas, dels ock att i avvaktan på dessa undersökningar riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts anslagsäskande i vad avser nämnda kraftverk.

I fråga om den föreslagna kraftstationen vid Letsi vill utskottet till en början erinra om departementschefens uttalanden rörande nödvändigheten av en fortsatt utbyggnad av kraftverk samt att man för planeringen härav

än så länge inom vårt land huvudsakligen är hänvisad till konventionella lösningar, d. v. s. vatten- och ångkraftanläggningar. Med hänsyn till projekteringsläget funnes vidare f. n. icke andra kraftstationsobjekt i Stora Lule älv eller i landets övriga älvar, vilka tidsmässigt skulle kunna insättas i stället för nämnda anläggning. Den alternativa lösningen med ångkraftverk vore ur såväl samhällsekonomiska synpunkter som av beredskapsskäl mycket ofördelaktig. Ett uppförande av kraftstationen vid Letsi, vars tillåtlighet för övrigt måste prövas enligt vattenlagens bestämmelser, skulle slutligen vara ekonomiskt motiverat, även om vidare utbyggnad eller regleringar i Lilla Lule älv sedermera inte skulle medges.

Utskottet finner det för sin del vara angeläget att vid uppkommande frågor om planerade vattenkraftutbyggnader all rimlig hänsyn toges till naturskyddssynpunkter.

Under beaktande av det förut anförda ävensom önskvärdheten av ett omedelbart beslut i investeringsfrågan har dock utskottet i förevarande fall funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet som således avstyrker bifall till motionerna förutsätter emellertid i likhet med Kungl. Maj:t att inga som helst förberedande arbeten på anläggningen vare sig i vatten eller på land kommer att vidtagas innan verkställbart tillstånd till densamma föreligger av vattendomstol. Vidare förutsätter utskottet, att den av vattenfallsstyrelsen planerade undersökningen av möjligheterna att från fortsatt utbyggnad undantaga delar av Lilla Lule älv — till en tidpunkt då bättre kan bedömas i vilken omfattning atomkraft kan införas — kommer till stånd samt utföres i samarbete med företrädare för naturskyddet.

Vidkommande motionerna I: 224 och II: 283, angående det planerade atomkraftverket Eva, har utskottet i anslagsfrågan funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag om medelsanvisning för vissa förberedelse- och projekteringsarbeten. Dess prövning har därvid — i likhet med vad som gäller för kraftstationen vid Letsi — främst avsett investeringsutrymme och investeringsavvägning ur samhällsekonomiska och statsfinansiella synpunkter men icke innefattat något avgörande i fråga om tillåtligheten av företaget i övrigt. Sistnämnda prövning åvilar de myndigheter, som författningsenligt anförtrots ansvaret härför, såsom Kungl. Maj:t och vattendomstol m. fl.

Vad åter angår förläggningsfrågan vill utskottet erinra om att något beslut härom ännu inte föreligger och kommer att fattas först i samband med beviljandet av koncession för företaget. Sådan beviljas av Kungl. Maj:t efter en ingående prövning av ett mycket omfattande material. Prövningen sker främst inom delegationen för atomenergifrågor och dess reaktorför-läggningsskommitté och efter hörande av en rad skilda myndigheter och expertorgan. Noggranna säkerhetsföreskrifter meddelas också beträffande såväl konstruktion och uppförande som drift av anläggningar av här ifråga-varande slag.

Även om det sålunda synes vara tämligen väl sörjt för ett tillvaratagande av säkerhetssynpunkterna ligger det dock i sakens natur att betryggande

garantier icke kan lämnas för uppkomsten av ogynnsamma verkningar i av motionärerna berörda hänseenden. Med hänsyn härtill finner utskottet det vara ytterst angeläget att efter verkställandet av erforderliga utredningar en noggrann prövning av olika på frågan inverkan omständigheter kommer till stånd innan beslut i anläggningsfrågan fattas och att därvid all rimlig hänsyn toges till skydds- och säkerhetssynpunkterna, såsom t. ex. det av motionärerna särskilt framhävda kravet på skydd mot förorening i insjöar och vattendrag. Ett eftersättande härav på grund av eventuellt uppkommande tidsnöd i fråga om anläggningens färdigställande får ej heller ske. Utskottet förutsätter slutligen att vattenfallsstyrelsen i förevarande fall — ävensom i fråga om atomkraftanläggningar i övrigt — icke gör några som helst investeringar som binder en anläggning till en viss plats innan tillståndsfrågorna definitivt avgjorts.

Utskottets sålunda intagna ståndpunkt synes i allt väsentligt innebära ett tillgodoseende av de i motionerna anförda synpunkterna. I vad avser anslagsfrågan avstyrker utskottet dock bifall till motionerna.

Den av Kungl. Maj:t för vattenfallsverkets investeringar under nästa budgetår förordade ramen har utskottet, såsom av punkten 1 i det föregående framgår, funnit sig kunna godtaga. Utskottet som jämväl biträder de framlagda anslagsberäkningarna har ej heller funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t i förevarande sammanhang i övrigt anfört och förordat.

Vid sidan av de ramreglerade investeringarna hör såsom Kungl. Maj:t förslagit ett anslag om 5 milj. kr. beräknas för fortsatta arbeten på förvaltningsbyggnaden i Räcksta, som numera exklusive markinköp, beräknas draga en kostnad av ca 69 milj. kr. mot tidigare angivna 35 milj. kr. I anslutning härtill vill utskottet kraftigt understryka departementschefens uttalande rörande det anmärkningsvärda i att de av styrelsen i samband med förslaget om uppförandet av byggnaden lämnade uppgifterna angående lokalbehov och byggnadskostnader — som det numera visat sig — grundats på ofullständiga utredningar och orealistiska förutsättningar.

Den av departementschefen i enlighet med förslag av särskilt tillkallad utredning förordade lokaliseringen till Stockholm av förvaltningen för Älvkarleby kraftverk, stationsmontageavdelningen och stamlinjebyggnaderna har utskottet funnit sig kunna biträda. Ej heller har utskottet något att erinra mot en ökning av vattenfallsstyrelsens rörliga kredit hos riksgäldskontoret från 75 till 100 milj. kr.

Utskottet hemställer slutligen,

I. att riksdagen må för budgetåret 1959/60 under statens vattenfallsverks fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. <i>Regleringsföretag</i>	28 100 000 kr.
2. <i>Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk</i>	100 500 000 »

3. Inköp av vattenfall och fastigheter	1 000 kr.
4. Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet	1 000 »
5. Förvaltningsbyggnad för vattenfallssty- relsen	5 000 000 »
6. Statens vattenfallsverks dispositionsan- slag	5 000 000 » ;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 73, för budgetåret 1959/60 under statens vattenfallsverks fond till *Kraftverksbyggnader m. m.* anvisa ett investeringsanslag av 314 000 000 kr.;

III. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 224 och II: 283, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, för budgetåret 1959/60 under statens vattenfallsverks fond till *Atomenergianläggningar* anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kr.;

IV. att riksdagen må bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att för beredande av ytterligare rörelsekapital åt statens vattenfallsverk tillhandahålla en från 75 000 000 till 100 000 000 kr. ökad rörlig kredit;

V. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 224 och II: 283, såvitt de icke behandlats under III., i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört i fråga om förläggningen av atomkraftverket Eva m. m.

Luftfartsfonden

6:o) **Luftfartens markorganisation m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 6, s. 122—136 föreslagit riksdagen att för budgetåret 1959/60 under luftfartsfonden anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 49 800 000 kr.

I skrivelse den 25 augusti 1958 och i samband därmed lämnade uppgifter har *luftfartsstyrelsen* framlagt sina äskanden om investeringsanslag för nästa budgetår.

Inledningsvis framhåller styrelsen, att inom den hittillsvarande investeringsramen har i stort sett kunnat inrymmas endast sådana objekt, som bedömts oundgängligen nödvändiga för att vidmakthålla och upprusta nuvarande flygplatser. För investeringar i nya flygplatser är en höjning av ramen ofrånkomlig. Investeringsramen bör emellertid också höjas av det skälet,

att anslaget på televerkets fond till Radioanläggningar för luftfarten av praktiska skäl i fortsättningen icke bör inräknas i televerkets ramreglerade investeringar utan överföras till luftfartsverkets ram. Den sistnämnda bör sålunda ökas minst med det anslagsbelopp, som för anslaget ändamål kan komma att anvisas av statsmakterna. En närmare motivering för detta förslag har lämnats i det föregående under punkten 3.

Under innevarande budgetår har för luftfartsverket fastställts en investeringsram om 8,5 milj. kr. Vid sidan av de ramreglerade anslagen har anvisats 25,0 milj. kr. för utbyggnad av storflygplatsen. Under televerkets fond har anvisats 2,4 milj. kr. för radioanläggningar för luftfarten. För nästa budgetår föreslår styrelsen en investeringsram, inklusive radioanläggningar för luftfarten, om sammanlagt 15,9 milj. kr., vilken höjning anses nödvändig för att hindra ytterligare eftersläpningar av markorganisations utveckling i förhållande till flygtrafiken.

I propositionen redovisas därefter i detalj fördelningen på olika projekt av den för nästa budgetår av luftfartsstyrelsen föreslagna medelsramen (s. 122—133).

Luftfartsstyrelsen föreslår bland annat (s. 126), att en ny flygplats skall anläggas i Jönköping. Vidare redovisas i propositionen ett efter utredning av särskilda sakkunniga framlagt förslag till ny flygplats i Västerbotten (s. 126—128). Den nya flygplatsen föreslås bli förlagd till Umeå.

Utanför de ramreglerade investeringarna beräknar luftfartsstyrelsen ett anslagsbehov av 40 milj. kr. för nästa budgetår för fortsatt utbyggnad av storflygplatsen.

Över luftfartsstyrelsens framställning har utlåtanden avgivits av *arbetsmarknadsstyrelsen*, *Scandinavian Airlines System* och *Linjeflyg AB* (s. 133).

Departementschefen anför följande.

Luftfartsstyrelsen har räknat med att den för innevarande budgetår gällande investeringsramen om 8,5 milj. kr. i stort sett kommer att utnyttjas. Utanför de ramreglerade investeringarna beräknar styrelsen en medelsförbrukning om ca 38 milj. kr. för storflygplatsen.

Beträffande de ramreglerade investeringarna inom luftfartsfonden har styrelsen för nästa budgetår föreslagit en medelsförbrukning av 12,6 milj. kr. och i nya anslag äskat 11,0 milj. kr. Såsom framgår av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag ansett mig kunna förorda en investeringsram av 10,8 milj. kr. för luftfartsfonden. Härav torde 10,5 milj. kr. böra hänföras till flygplatsanslaget, 0,2 milj. kr. till försvarsberedskapsanslaget samt 0,1 milj. kr. till dispositionsanslaget.

Såsom anförts under televerkets fond tillstyrker jag, att anslaget till Radioanläggningar för luftfarten fr. o. m. nästa budgetår lägges utanför televerkets ramreglerade investeringar. I enlighet med luftfartsstyrelsens och telestyrelsens förslag bör luftfartsstyrelsen i fortsättningen med anlitande av anslagen inom luftfartsverkets investeringsram samt anslaget till Radioanläggningar för luftfarten under televerkets fond få avväga behoven

av investeringar i olika slag av luftfartsanläggningar. Härvid förutsättes, att investeringarna totalt icke överstiger luftfartsverkets ram utökad med ett belopp motsvarande anslaget till Radioanläggningar för luftfarten. Erforderliga anslagsförstärkningar i anledning härav torde få ske genom anlåtande av dispositionsanslagen under berörda fonder.

I fråga om de föreslagna nya flygplatserna i Jönköping och Umeå har departementschefen anfört följande.

Luftfartsstyrelsen har i sin petitaskrivelse föreslagit anläggande av ett nytt flygfält vid Jönköping. Det nuvarande fältet där har en för kort landningsbana och frånvaron av permanentbelagd rullbana medför också olägenheter, särskilt vid tjällossningen. Då fältets utvecklingsmöjligheter är begränsade föreslås en ny flygplats vid Västersjön ca 7 km sydväst om staden. Kostnaderna för den nya flygplatsen, fränsett kostnader för markens anskaffande och iordningställande, har beräknats till 8 milj. kr. Enligt ett preliminärt avtal mellan kronan och Jönköpings stad har staden åtagit sig att iordningställa och tillhandahålla marken för det nya fältet. Vidare har staden förbundit sig att till övriga anläggningskostnader bidra med 50 % av kostnaderna, dock högst 4 milj. kr. Statsverkets kostnader kan således beräknas uppgå till ca 4 milj. kr. Med hänsyn till behovet av en ny flygplats vid Jönköping förordar jag, att avtalet med Jönköpings stad godkännes och att en ny flygplats anlägges. Med hänsyn till övriga angelägna investeringar i luftfartsanläggningar synes emellertid luftfartsverkets kostnader under nästa budgetår för ifrågavarande ändamål böra begränsas till ca 100 000 kr. Jag har emellertid inte något att erinra mot att vissa arbeten i samband med anläggandet av den nya flygplatsen påbörjas redan under innevarande budgetår med anlåtande av kommunala medel. Detta kan vara angeläget bl. a. från arbetsmarknadssynpunkt.

År 1946 beslöt riksdagen, att en flygplats skulle anläggas vid Umeå. På följande år träffades mellan staten och Umeå stad ett avtal rörande flygplatsen, innebärande bl. a. att staten snarast möjligt skulle påbörja anläggandet av flygplatsen. Arbetena har emellertid icke igångsatts, främst på grund av att andra projekt ansetts böra få företräde inom det begränsade investeringsutrymme, som stått till buds. Under senare år har civil flygtrafik börjat bedrivas på ett i Nordmalings kommun befintligt flygfält vid Olofsfors ungefär mitt emellan Umeå och Örnsköldsvik.

Som meddelades i föregående års statsverksproposition tillkallade jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juni 1957 tre sakkunniga för att utreda frågan, huruvida en permanent civil flygplats borde anläggas och upprätthållas vid Umeå eller Nordmaling. Sedan ifrågavarande utredning förordat, att flygplatsen förläggs till Umeå, har Skellefteå och Örnsköldsviks städer m. fl. hemställt om ytterligare undersökningar i flygplatsfrågan innan beslut fattas. Över utredningens betänkande och skrivelserna från Skellefteå och Örnsköldsviks städer m. fl. har ett flertal myndigheter yttrat sig, vilka samtliga, utom länsstyrelsen i Västernorrlands län, tillstyrkt utredningens förslag eller lämnat detsamma utan erinran.

Jag anser starka skäl föreligga för att det norrländska flygplatssystemet kompletteras med en flygplats i Västerbotten. Beträffande val av förläggningssort för den nya flygplatsen har verkställda utredningar klarlagt, att Umeå ur skilda synpunkter bör ges företräde framför andra aktuella alternativ. Ett nytt flygfält vid Umeå ingår för övrigt i den tioårsplan för utbyggnad av civila flygplatser, som luftfartsstyrelsen framlade i sina petita hösten 1956. Jag förordar därför, att staten nu fullgör sin avtalsenliga förpliktelse att anlägga en flygplats vid Alvik i Umeå landskommun. Kostna-

den för en flygplats där kan enligt vad jag inhämtat från luftfartsstyrelsen beräknas uppgå till ca 8,0 milj. kr., varav 4,5 milj. kr. för huvudbana om 1 600 m, förbindelsebana och stationsplattform, 1,2 milj. kr. för stations- och driftbyggnader, 1,2 milj. kr. för belysningsanläggningar samt 1,1 milj. kr. för radioanläggningar. Härtill kommer kostnader för markförvärv, tillfartsväg till stationsområdet, vatten-, avlopps- och elledningar samt eventuellt en hangar.

I enlighet med vad som tillämpats bl. a. i samband med anläggning av ny flygplats vid Kiruna bör berörda kommuner i viss utsträckning bidra till anläggningskostnaderna. Vid överläggningar mellan representanter för å ena sidan kommunikationsdepartementet och luftfartsstyrelsen samt å andra sidan Umeå stad och Umeå landskommun har träffats en preliminär överenskommelse i fråga om finansieringen av en ny flygplats, därest beslut om anläggande därav skulle fattas. Uppgåelsen innebär i huvudsak följande.

Umeå stad åtager sig att bekosta och tillhandahålla i stort sett all erforderlig mark för flygplatsen, vilken prestation i dagens läge uppskattas till 2,1 milj. kr. Såsom bidrag till övriga kostnader erlägger staden 1,4 milj. kr. och Umeå landskommun 0,5 milj. kr. Härutöver skall staden till stationsbyggnaden framdraga och bekosta permanentbelagd väg och ledningar för vatten och avlopp samt elektricitet. Staden förpliktar sig att anlägga och bekosta erforderliga parkeringsplatser vid stationsbyggnaden. Staden åtar sig även att med av luftfartsverket tillhandahålla materiel på flygplatsen ombesörja viss katastrofberedskap. Vidare förbinder sig staden, att under exceptionella väderleksförhållanden biträda vid snöröjningstjänsten på flygplatsen. De förpliktelser, som åvilar staden enligt 1946 års avtal, skall — i den mån de icke berörts i förevarande sammanhang — alltjämt gälla. Arbetena med anläggning av flygplatsen skall påbörjas i så stor omfattning som möjligt under hösten 1959, därvid arbetsmarknadspolitiska skäl bör beaktas, samt bedrivs i en sådan takt, att flygfältet kan tas i bruk före utgången av år 1961. Förevarande överenskommelse skall läggas till grund för ett formligt avtal mellan parterna.

Jag har icke något att erinra mot den träffade preliminära uppgörelsen, vilken, om hänsyn togs till att Umeå stad bekostar marken för flygplatsen, kan anses likvärdig med avtalet angående flygplatsen vid Kiruna, där kronan tillhandahåller marken. Under förutsättning att Umeå stad och landskommun definitivt binder sig för de åtaganden, som innefattas i den preliminära överenskommelsen, förordar jag, att medel tas upp för påbörjande av anläggningsarbetena under nästa budgetår. Jag avser sålunda att, om riksdagen icke har någon erinran häremot, sedermera föreslå Kungl. Maj:t att godkänna ett slutligt avtal angående finansieringen av flygplatsen i huvudsaklig överensstämmelse med den preliminära överenskommelsen. För budgetåret 1959/60 räknar jag med en medelsförbrukning för luftfartsverkets del av 0,9 milj. kr.

Vad angår den bl. a. i remissyttrandena över förenämnda utredning berörda frågan om hela norrlandskustens förseende med flygfält förutsätter jag, att luftfartsstyrelsen i samband med sin allmänna planering av flygplatsorganisationen inom landet överväger denna fråga och därvid närmare undersöker förutsättningarna att förlägga flygplatser vid Skellefteå och Örnsköldsvik. Förslaget om anläggande av en provisorisk rullbana i Nordmaling kan jag i likhet med luftfartsstyrelsen inte biträda.

Mot styrelsens förslag rörande investeringar under nästa år på Bulltofta, Sundsvall/Härnösands och Kiruna flygplatser för 3,1, 1,0 resp. 3,3 milj. kr.

har departementschefen icke något att erinra. Däremot tillstyrkes ej förslag om ny driftbyggnad på Torslanda flygplats. Departementschefen fortsätter.

Beträffande Bromma flygplats har styrelsen i sina hösten 1958 framlagda beräkningar rörande underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1959/60 äskat medel för nybeläggning av varmkörningsplatserna inom hangarområdet på Bromma flygplats. Då jag funnit detta arbete, vilket kostnadsberäknats till 300 000 kr., vara av investeringskaraktär, har jag emellertid icke ansett mig böra förorda, att medel härför anvisas på luftfartsverkets driftkostnadsstat. Med hänsyn till projektets angelägenhetsgrad föreslår jag, för att möjliggöra utförandet av ifrågavarande projekt under nästa budgetår, att kostnaderna bestrides av luftfartsverkets investeringsmedel.

Mot styrelsens förslag i övrigt i fråga om anslaget till Flygplatser m. m. har jag icke i princip något att erinra, men vissa arbeten och anskaffningar torde dock behöva senareläggas, eftersom jag icke helt kunnat tillstyrka den utökning av investeringsramen, som styrelsen förordat.

Till försvarsberedskap har jag tagit upp ett anslag av 100 000 kr. Beloppet synes böra omedelbart avskrivnas. Chefen för finansdepartementet har därför tidigare denna dag förordat, att ett motsvarande avskrivningsanslag anvisas på driftbudgeten.

Slutligen tillstyrkes styrelsens förslag om ett anslag om 40,0 milj. kr. för fortsatt utbyggnad av storflygplatsen. I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår bör detta belopp anvisas vid sidan om luftfartsverkets investeringsram.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundin* (I: 49) och den andra inom andra kammaren av herr *Sundelin m. fl.* (II: 76), vari hemställts, att riksdagen vid behandling av förevarande fråga måtte beakta vissa av motionärerna anförda synpunkter angående flygplats i Örnsköldsvik m. m.,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Axel Johannes Andersson* (I: 112) och den andra inom andra kammaren av herr *Anderson* i Sundsvall (II: 290), i vilka hemställts, att riksdagen måtte, med avslag på Kungl. Maj:ts förslag om byggande av flygfält i Umeå och nedläggande av flygfältet i Nordmaling, besluta att hos Kungl. Maj:t begära en utredning om det aktuella behovet av flygplatser i Norrland.

Beträffande de skäl motionärerna anført som stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna II: 76 och I: 112.

Utskottet. Den av luftfartsstyrelsen för nästa budgetår förutsatta investeringsramen om 12,6 milj. kr. har av departementschefen ansetts kunna reduceras till 10,8 milj. kr., varav för flygplatser m. m. beräknats 10,5 milj. kr., för försvarsberedskap 0,2 milj. kr. och för dispositionsanslaget 0,1 milj. kr. Härför erforderlig anslagsanvisning har beräknats till 9,8 milj. kr.

Under flygplatsanslaget beräknas medel för fortsatta arbeten vid Bulltofta, Sundsvall/Härnösands och Kiruna flygplatser samt för påbörjande av ar-

betena å nya flygplatser i Jönköping och Umeå, kostnadsberäknade till vardera ca 8 milj. kr., exklusive utgifter för anskaffande och iordningställande av mark. I förstnämnda fall skall Jönköpings stad enligt preliminärt avtal förutom markkostnaderna bestrida 50 procent av anläggningskostnaderna, dock högst 4 milj. kr. I senare fallet har Umeå stad åtagit sig att förutom tillhandahållande av mark, kostnadsberäknad till ca 2,1 milj. kr., erlægga bidrag till övriga kostnader med 1,4 milj. kr. samt att ombesörja och bekosta vissa lednings- och vägarbeten m. m. Vidare skall Umeå landskommun bidraga med ett belopp om 0,5 milj. kr.

För fortsatt utbyggnad av storflygplatsen Arlanda föreslås vid sidan av investeringsramen medelsanvisning för nästa budgetår om 40,0 milj. kr.

I anledning av Kungl. Maj:ts förslag har i de båda likalydande motionerna I: 112 och II: 290 hemställts att riksdagen måtte, med avslag å förslaget om byggande av flygfält i Umeå och nedläggande av flygfältet i Nordmaling, hos Kungl. Maj:t begära en utredning om det aktuella behovet av flygplatser i Norrland. Vidare har i motionerna I: 49 och II: 76 hemställts att riksdagen vid sin behandling av förenämnda flygplatsfråga måtte beakta vad i motionerna anförts, innebärande främst ett understrykande av departementschefens uttalande, att han förutsätter att luftfartsstyrelsen i samband med sin allmänna planering av flygplatsorganisationen i landet överväger även frågan om norrlandskustens förseende med flygfält och därvid undersöker förutsättningarna för att förlägga flygplatser vid Skellefteå och Örnsköldsvik.

Enligt utskottets mening kan frågan om tidpunkten för anläggandet av flygfältet i Umeå bedömas från olika synpunkter, bl. a. med avseende å det besvärliga läge flygplatsfrågan för Örnsköldsviks del kommer i genom nedläggande av nordmalingsfältet. Med hänsyn till utformningen av 1947 års avtal mellan staten och Umeå stad m. fl. ävensom till vad i statsverkspropositionen i frågan anförts har utskottet dock funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet har därvid ansett sig kunna förutsätta att den av departementschefen berörda frågan om hela norrlandskustens förseende med flygfält såsom departementschefen föreslagit blir föremål för prövning. Då Kungl. Maj:t numera — genom beslut den 27 februari innevarande år — uppdragit å luftfartsstyrelsen att utreda möjligheterna att förlägga flygplatser vid Skellefteå och Örnsköldsvik torde så också bliva fallet. Utskottet vill för sin del understryka angelägenheten av att den beslutade utredningen genomföres med största skyndsamhet och att den erforderliga planeringen m. m. bedrives i sådan takt, att ifrågavarande anläggningsobjekt kan stå till förfogande som beredskapsföretag, därest sysselsättningssvårigheterna inom berörda landsdelar skulle kvardröja. Utskottet förutsätter att de förslag vartill utredningen kan föranleda utan dröjsmål underställs riksdagen.

Motionärernas önskemål synes med det anförda i allt väsentligt tillgodosedda. Att från riksdagens sida begära en särskild utredning som i motionerna I: 112 och II: 290 föreslagits torde sålunda ej vara av behovet på-

kallat varför utskottet avstyrker bifall till motionerna i denna del. I enlighet med utskottets ställningstagande i det föregående avstyrker utskottet även bifall till nämnda motioner i vad de avse anslagsfrågan.

Under punkten 1 i det föregående har utskottet förklarat sig godtaga den av Kungl. Maj:t för nästa budgetår för luftfartsverket förordade investeringsramen. Utskottet biträder jämväl förslaget om fördelningen på skilda utgiftsändamål ävensom den förordade anslagsanvisningen, inklusive medelsanvisningen för storflygplatsen. Ej heller har utskottet funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i förevarande sammanhang i övrigt anfört och förordat.

Under återopandande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må för budgetåret 1959/60 under luftfartsfonden anvisa följande investeringsanslag nämligen

1. *Försvarsberedskap vid luftfartsverket* .. 100 000 kr.
2. *Utbyggnad av storflygplats m. m.* 40 000 000 »
3. *Luftfartsverkets dispositionsanslag* 100 000 »;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 112 och II: 290, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, för budgetåret 1959/60 under luftfartsfonden till *Flygplatser m. m.* anvisa ett investeringsanslag av 9 600 000 kr.;

III. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 49 och II: 76 samt I: 112 och II: 290, sistnämnda båda motioner såvitt de icke behandlats under II., i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört rörande utbyggande av flygplats i Umeå m. m.

Statens allmänna fastighetsfond

7:o) *Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm.* I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, s. 137), innebärande oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kr.

8:o) *Radiohus.* Kungl. Maj:t har (punkt 8, s. 137—141) föreslagit riksdagen att till Radiohus för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 9 500 000 kr.

I skrivelse den 19 augusti 1958 har *byggnadsstyrelsen* äskat fortsatt medelsanvisning för radiohusbygget i Stockholm.

Departementschefen har anfört.

Enligt principbeslut vid 1957 års riksdag om förläggning av radiohuset till kvarteret Förrådsbacken skall i en första byggnadsetapp uppföras en kontorsbyggnad. För denna anläggning, vilken kostnadsberäknats till 21,5 milj. kr., har hittills anvisats 9,5 milj. kr. Då de egentliga byggnadsarbetena avses skola påbörjas vid årsskiftet 1958—1959, kommer ett väsentligt medelsbehov att föreligga för nästa budgetår. Jag har därför intet att erinra mot byggnadsstyrelsens beräkning av en medelsförbrukning om 9,5 milj. kr. för detta ändamål under budgetåret 1959/60.

Den andra byggnadsetappen förutsattes i 1957 års statsverksproposition få upptagas till prövning till ett kommande budgetår och därvid avgöras efter den avvägning, som då kunde göras mellan olika anspråk på utrymme inom ramen för radiolicensinkomsterna. Byggnadsstyrelsen föreslår nu, att den andra etappen, som i huvudsak avser utrymmen för studiolokaler, verkstäder, garage och entréhall, får påbörjas nästa budgetår. Kostnaderna för denna etapp uppskattas preliminärt till 28 milj. kr., varav för nästa budgetår erfordras 1,5 milj. kr. I anslutning härtill vill jag meddela, att telestyrelsen och Sveriges Radio i samråd föreslagit, att för televerket erforderliga lokaler för de centrala distributionsuppgifterna för ljudradio och television måtte få sammanföras i en särskild byggnad på eller i anslutning till radiohustomten inom kvarteret Förrådsbacken. Enligt vad jag inhämtat från byggnadsstyrelsen beräknas en förläggning av dessa lokaler till en sådan fristående byggnad icke nämnvärt komma att påverka totalkostnaden för andra etappen.

Byggnadsstyrelsen har vidare föreslagit, att inom nämnda kvarter en för ljudradions och televisionens personal gemensam restauranganläggning förläggas till det s. k. stenskjulet och att en för ljudradiorörelsen erforderlig beredskapsanläggning i bergtrum får påbörjas. Kostnaderna har för restaurangen beräknats till 2,4 milj. kr. och för bergtrumsanläggningen till 1,8 milj. kr. För nästa budgetår räknar styrelsen med ett medelsbehov av 0,5 milj. kr. för envar av dessa anläggningar.

Enligt föreliggande kostnadsuppskattningar kommer sålunda de redan beslutade och de nu av styrelsen förordade byggnadsåtgärderna totalt att draga en kostnad av 53,7 milj. kr. Det totala medelsbehovet för nästa budgetår beräknas av styrelsen till 12 milj. kr. och det erforderliga anslaget till 9,5 milj. kr.

Statsmakternas ställningstagande till uppförandet av ett nytt radiohus i Stockholm betingades av önskemålet om att genom koncentration av ljudradioverksamheten eliminera olägenheterna av den nuvarande splittringen av verksamheten på ett stort antal lokaler i skilda delar av Stockholm. Därest den andra byggnadsetappen nu icke påbörjas, kommer dessa olägenheter i huvudsak att bestå, även sedan den administrativa personalen koncentrerats till den beslutade kontorsbyggnaden. Den administrativa verksamheten kommer nämligen därvid i sin helhet att skiljas från studioverksamheten. För Sveriges Radio skulle detta innebära, att arbetet inom företaget alltså skulle bli tungrovt och kräva betydligt större årskostnader än om lokalerna vore sammanförda till en enhet. Det framstår därför nu som en synnerligen angelägen uppgift att bereda Sveriges Radio möjlighet att koncentrera även studioverksamheten till nya lokaler inom kvarteret Förrådsbacken. Jag förordar därför, att den andra etappen av radiohuset får påbörjas under nästa budgetår. Emot förslaget att förlägga de för televerkets distributionsuppgifter erforderliga lokalerna till en fristående byggnad i anslutning till radiohuset har jag ej något att erinra.

I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag tager jag upp ett belopp av 1,5 milj. kr. för nästa budgetår för fortsatt projektering och för påbörjande av arbetena. Jag förutsätter därvid, att byggnadsstyrelsen framdeles efter samråd med televerket och Sveriges Radio framlägger en närmare utformad plan för lösning av lokalfrågan för ljudradions och televisionens distributionsuppgifter och vidare att en förnyad beräkning av kostnaderna för andra etappen presenteras.

Vad byggnadsstyrelsen anfört och förordat rörande restaurang- och berg-rumsanläggningarna har icke givit mig anledning till erinran. Jag tillstyrker därför de äskade beloppen om 0,5 milj. kr. för ettvarvt av dessa projekt för nästa budgetår.

Den av mig sålunda förordade totala medelsförbrukningen å anslaget uppgår till 12,0 milj. kr. Då en reservation av 2,5 milj. kr. beräknas föreligga på anslaget vid utgången av innevarande budgetår erfordras i nytt anslag 9,5 milj. kr. I enlighet med vad jag anfört under televerkets fond vid anmälan av ljudradions budgetfrågor torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med detta belopp.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär ett planenligt fortsättande av radiohusbyggets första etapp, kontorsbyggnaden, och ett påbörjande av den andra etappen, som huvudsakligen avser studiolokaler. I samband härmed har även förordats, att en för ljudradio- och televisionspersonalen gemensam restaurang skall anordnas samt att en beredskapsanläggning i bergrum skall byggas. De redan beslutade och av Kungl. Maj:t nu förordade byggnadsåtgärderna beräknas totalt draga en kostnad av 53,7 milj. kr. Av detta belopp har hittills 9,5 milj. kr. anvisats och äskas nu ett belopp å likaledes 9,5 milj. kr.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot det framlagda förslaget. Med hänsyn till omfattningen av ifrågavarande byggnadsprojekt vill utskottet likväl särskilt betona, att alla möjligheter till kostnadsbesparingar iakttages såväl vid projektering som utförande. Vad departementschefen anfört härom vid sin anmälan under nästkommande punkt om anslag till televisionshus får utskottet således kraftigt understryka. Den omständigheten att det för radiohusbyggena föreligger en särskild finansieringsform rubbar givetvis inte sparsamhetskravet. Utskottet förutsätter, att en noggrann prövning av lokalbehov och önskemål om övriga anordningar verkställs innan definitiv ställning toges till utförandet av de av Kungl. Maj:t nu anmälda byggnadsföretagen.

Under återopande av det anförda och under hänvisning jämväl till vad utskottet förordat under punkten 3 i det föregående hemställer utskottet, att riksdagen må till *Radiohus* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 9 500 000 kr.

9:o) **Televisionshus.** Kungl. Maj:t har (punkt 9, s. 141—145) föreslagit riksdagen att till Televisionshus för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kr.

I skrivelse den 26 augusti 1958 har *byggnadsstyrelsen* framlagt förslag till uppförande av en byggnad för televisionsverksamheten.

Beträffande den närmare innebörden av styrelsens skrivelse torde få hänvisas till propositionen (s. 141—143).

Över byggnadsstyrelsens skrivelse har *djurgårdsnämnden* avgivit utlåtande (s. 143).

Departementschefen har anfört följande.

Televisionsverksamhetens lokaler är i likhet med ljudradions f. n. splittade på flera platser i Stockholm. Behovet av lokaler för den snabbt växande verksamheten har måst lösas genom mer eller mindre provisoriska åtgärder, allteftersom behoven anmält sig. Huvuddelen av verksamheten är förlagd till Svea Artilleriregementes förutvarande kasernbyggnader med tillhörande stallar, ridhus m. m.

För att icke för framtiden tvingas till oekonomiska dispositioner för provisoriska lokaler för programproduktionen föreslår byggnadsstyrelsen efter samråd med Sveriges Radio, att beslut nu fattas om uppförande av ett televisionshus i Stockholm. Byggnaden föreslås skola uppföras i omedelbar anslutning till radiohuset inom kvarteret Förrådsbacken, där lämplig mark finns reserverad för ändamålet och där de framtida kontorslokalerna för televisionen enligt redan fattat beslut skall uppföras.

För televisionens programproduktion kommer nästa budgetår fem studior att stå till förfogande för Sveriges Radio. Av dessa är tre belägna i Stockholm och en i vardera Göteborg och Malmö. De i anslutning till dessa studior tillgängliga biutrymmena för förråd och verkstäder är delvis bristfälliga. Ett trängande behov av ytterligare lokaler för programproduktionen föreligger redan nu. Med hänsyn till televisionens snabba expansion kommer behovet av större lokalutrymmen att inom få år bli än mer accentuerat. Med hänsyn till att televisionsverksamheten om något år kommer att erhålla sina kontorslokaler inom kvarteret Förrådsbacken, och Sveriges Radios övriga anläggningar vid bifall till mina förslag under föregående punkt kommer att koncentreras till denna plats, synes det mig synnerligen lämpligt att även televisionens lokaler för programproduktionen uppföres i anslutning till de nämnda anläggningarna. För egen del vill jag sålunda förorda, att beslut nu fattas om uppförandet av en televisionsbyggnad inom kvarteret Förrådsbacken. Jag vill erinra om att jag vid anmälan under televerkets fond av de frågor, som sammanhänger med televisionsverksamhetens finansiering, utgått från att medel fr. o. m. nästa budgetår inom ramen för televisionslicensinkomsterna anvisas för uppförande av en televisionsbyggnad.

Då produktionen av televisionsprogram är mycket utrymmeskrävande, kommer den närmare utformningen av en televisionsbyggnad att i hög grad bestämmas av det program för sändningstidens längd, som lägges till grund för projekteringen. Byggnadsstyrelsen har undersökt tvenne alternativa möjligheter att utnyttja den till förfogande stående tomten. Dessa alternativ baserar sig på en sändningstid av 30 och 50 timmar per vecka.

Byggnadsstyrelsen har därvid ställt sig tveksam till uppförandet på nämnda plats av så stora byggnadsmassor, som erfordras för en sändning av 50 timmars program per vecka. Styrelsen har i stället förordat en byggnadsvolym, som medger sändningar icke väsentligt överstigande 30 timmars program per vecka. En sådan begränsning av byggnadsvolymer skulle enligt styrelsen icke behöva innebära nämnvärda olägenheter för televisionsverksamheten. Det förutsättes nämligen att en viss del av verksamheten, t. ex. filminspelning, skall kunna ske på annat håll inom stockholmsområdet och att vid ytterligare utökad verksamhet en förläggning av ökad andel av programproduktionen till andra av rikets större städer kan diskuteras. Bygg-

nadsstyrelsen har i det sist nämnda alternativet uppskattat totalkostnaden för televisionsbyggnaden till 40 milj. kr. vid prisläget den 1 juli 1958.

För den fortsatta utredningen inkl. upprättandet av ritningar samt för byggnadskostnader under budgetåret 1959/60 har styrelsen beräknat en medelsförbrukning av 1,5 milj. kr. och i anslutning därtill hemställt om motsvarande investeringsanslag. För de därpå följande två budgetåren har styrelsen beräknat en medelsförbrukning av ca 10 milj. kr. per budgetår.

Enligt vad jag erfarit från byggnadsstyrelsen, räknar man numera icke med att kunna igångsätta de egentliga byggnadsarbetena under nästa budgetår. Med hänsyn härtill kan anslaget begränsas till att omfatta kostnaderna för projektering och andra förberedelsearbeten. Ett belopp av 0,5 milj. kr. torde vara tillräckligt för detta ändamål. I enlighet härmed tager jag upp ett anslag till Televisionshus med nämnda belopp för nästa budgetår. Jag förutsätter härvid att omfattningen av byggnaden begränsas i enlighet med vad byggnadsstyrelsen förordat. Jag vill kraftigt understryka vikten av att detta byggnadsföretag, liksom även radiohuset, planeras och utföres så att alla möjligheter till kostnadsbesparingar iakttages. Standarden bör således inte göras högre än vad som är absolut nödvändigt.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag om medelsanvisning till projektering och andra förberedelsearbeten för en byggnad för televisionsverksamheten har inte givit utskottet anledning till erinran. Liksom under föregående punkt får utskottet understryka vad departementschefen uttalat i fråga om vikten av kostnadsbesparingar. Samtidigt som utskottet finner det angeläget, att en totalkostnadsram för ifrågavarande byggnadsföretag snarast fastställs, vill utskottet ge uttryck för den uppfattningen, att utformningen av televisionshuset bör ske så att möjlighet lämnas öppen för kompletteringar eller förändringar med hänsyn till den framtida tekniska utvecklingen.

Utskottet har under punkten 3 i det föregående tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag om självfinansiering av televisionsverksamheten. I enlighet härmed har förutsatts, att förevarande byggnadsföretag, i analogi med vad som gäller beträffande radiohusbyggena, skall finansieras med licensmedel.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Televisionshus* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kr.

10:o) **Utbyggnad av ämbetshuset i kvarteret Uppfinnaren i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, s. 145) hemställer utskottet, att riksdagen må till *Utbyggnad av ämbetshuset i kvarteret Uppfinnaren i Stockholm* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kr.

11:o) **Ämbetsbyggnad i kvarteret Murmästaren i Stockholm.** Kungl. Maj:st har (punkt 11, s. 145—148) föreslagit riksdagen att till Ämbetsbyggnad i kvarteret Murmästaren i Stockholm för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kr.

Till grund för Kungl. Maj:ts förslag ligger en av *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 19 augusti 1958 gjord framställning (s. 146 och 147).

Departementschefen har anfört följande.

Den civila statliga förvaltningen i Stockholm har sedan föregående år icke kunnat tillföras några mera betydande förhyrningar i fria marknaden. Lokalproblemen kvarstår därför i stort sett oförändrade. För att avhjälpa en del av lokalbristen föreslår byggnadsstyrelsen nu, att ett nytt ämbetshus uppföres på tomterna nr 2 och 6 i kvarteret Murmästaren i omedelbar anslutning till det befintliga ämbetshuset å tomten nr 3 i samma kvarter. Kronan är ägare till de nämnda tomterna. Bebyggelsen på dessa är starkt nedsliten och i sitt nuvarande skick helt otjänlig för statsförvaltningens lokalbehov. En nybyggnad skulle ge ett lokaltillskott om ca 400 rum. En sådan större enhet skulle avsevärt underlätta omdisponeringar i samband med förändringar i lokalbehovet. Byggnaden föreslås skola uppföras i två etapper. Kostnaderna har beräknats till 10,3 milj. kr., varav för första etappen 5,6 milj. kr. och för den andra 4,7 milj. kr. För nästa budgetår hemställer styrelsen om ett anslag av 100 000 kr. för projektering och förberedande arbeten för första etappen.

Byggnadsstyrelsen har i frågan tagit kontakt med lokaliseringsutredningen, som icke haft något att erinra mot en förvaltningsbyggnad inom stockholmsområdet av den föreslagna storleken, förutsatt att lokalerna kan användas för förvaltningsändamål i allmänhet.

Jag förordar, att en ämbetsbyggnad uppföres i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag och tillstyrker det för ändamålet åskade beloppet för nästa budgetår. Med hänsyn till att lokaliseringsutredningen ännu icke tagit ställning till lokaliseringsfrågan för ett flertal myndigheter, synes nu icke böra definitivt fastställas till vilka myndigheter lokalerna i den nya förvaltningsbyggnaden skall upplåtas. Jag förutsätter därför i likhet med lokaliseringsutredningen, att lokalerna utformas för förvaltningsändamål i allmänhet.

Jag vill i detta sammanhang understryka vikten av att alla ansträngningar göres för att hålla nere kostnaderna för statliga och andra med statsmedel finansierade byggnadsföretag. Jag utgår därför ifrån att möjligheterna till kostnadsbesparingar noggrant beaktas vid såväl planeringen som utförandet av nu ifrågavarande byggnad.

Den närmare undersökning rörande möjligheterna att lösa de kvarstående lokalfrågorna i enlighet med de riktlinjer, jag i föregående års statsverksproposition A angav vid min anmälan av frågan om en ämbetsbyggnad för central förvaltning (bil. 27, p. 10), synes utan hinder av den nu förordade byggnadsåtgärden böra fullföljas. Det torde sålunda få ankomma på byggnadsstyrelsen att i samband med sina medelsäskanden till ett kommande budgetår framlägga en närmare redogörelse för det verkställda undersökningsarbetet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer följaktligen,

att riksdagen må till *Ämbetsbyggnad i kvarteret Murmästaren i Stockholm* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kr.

12:o) **Byggnadsarbeten för statens bilinspektion.** Kungl. Maj:t har (punkt 12, s. 148—150) föreslagit riksdagen att till Byggnadsarbeten för statens bilinspektion för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kr.

Till grund för Kungl. Maj:ts förslag ligger en av *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 19 augusti 1958 gjord framställning, varöver *statens organisationsnämnd* avgivit yttrande (s. 148—150).

Departementschefen har anfört följande.

En upprustning av bilinspektionens lokalbestånd synes mig nödvändig. I första hand bör därvid i enlighet med byggnadsstyrelsens och väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag nya lokaler uppföras för bilinspektionen i Norrköping, Luleå och Sundsvall. För upprättande av ritningar och vidtagande av övriga förberedande åtgärder för arbetenas igångsättning har byggnadsstyrelsen äskat ett belopp av 450 000 kr. för nästa budgetår. Jag lager upp 400 000 kr. för ändamålet och räknar därvid med att av nämnda belopp skall bestridas även kostnaderna för inköp av tomter för de nya byggnaderna.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer således,

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten för statens bilinspektion* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kr.

13:o) **Merkostnader för vissa byggnadsarbeten.** Kungl. Maj:t har (punkt 13, s. 150—154) föreslagit riksdagen att dels till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kr., dels ock godkänna vissa kompletteringar av den förteckning, som ligger till grund för användningen av anslaget.

Anslaget är avsett att täcka de merkostnader, vilka på grund av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna uppstått å vissa, i särskild förteckning upptagna byggnadsföretag under fastighetsfonden; dessa företag hänföra sig till kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks-, handels- och inrikesdepartementen. Beträffande den närmare motiveringen för anslaget torde få hänvisas till proposition 1948: 2 (bil. 14, punkt 8). I enlighet med förslag, som godkänts av 1954 års riksdag, skall merkostnadsanslaget fr. o. m. budgetåret 1954/55 ej längre belastas med kostnader, som avse byggnadsarbeten för länsstyrelserna.

Till grund för Kungl. Maj:ts förslag ligger en av *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 26 augusti 1958 gjord framställning (s. 150—153).

Departementschefen har anfört följande.

Mellan sommaren 1957 och sommaren 1958 har någon ökning av byggnadskostnaderna icke inträffat. För de företag, som nu finns intagna i den till grund för merkostnadsanslagets användning upprättade förteckningen, upptages sålunda merkostnaderna till oförändrade belopp. Ett i förteckningen intaget företag, för vilket merkostnaden beräknats till 403 000 kr., förelås utgå ur förteckningen, varför den totala merkostnaden för i förteck-

ningen ingående byggnadsföretag minskar med motsvarande belopp. Styrelsen föreslår nu att i förteckningen skall intagas ytterligare ett antal byggnadsföretag, för vilka riksdagen anvisat medel för hela den ursprungligen beräknade byggnadskostnaden, men vilka företag icke påbörjats eller påbörjats så sent, att de helt eller delvis drabbas av kostnadsstegringarna intill sommaren 1957. På grundval av kostnadsnivån sommaren 1957 räknar styrelsen med en ytterligare medelsåtgång för dessa företag med 4 257 600 kr. Detta belopp skall täckas från merkostnadsanslaget. Det totala medelsbehovet, som föregående år uppskattades till 29 906 500 kr., skulle med avdrag av merkostnaden för det byggnadsföretag, som föreslås utgå ur förteckningen, och med tillägg av merkostnaden för de byggnadsföretag, som föreslås intagas i densamma, komma att uppgå till 33 761 100 kr., varav hittills 28 000 000 kr. anvisats.

Med hänsyn till att det uppskattade sammanlagda medelsbehovet baserar sig på generella beräkningar, företagna med utnyttjande av framräknade kostnadsstegringstal, har sedan något år tillbaka en viss överskattning av det faktiska medelsbehovet på anslaget ansetts föreligga. Föregående år angav byggnadsstyrelsen denna överskattning till ca 400 000 kr. för redan avslutade byggnadsföretag. Från byggnadsstyrelsen har jag inhämtat, att denna överskattning av det faktiska medelsbehovet nu kan anges till mellan 300 000 och 400 000 kr.

Då jag finner det angeläget, att det sammanlagda beräknade medelsbehovet så nära som möjligt ansluter sig till det faktiska, bör det beräknade medelsbehovet reduceras med ett belopp, som i storlek motsvarar sagda överskattning. En reduktion med ett belopp av 361 100 kr. synes därför kunna ske. Jag uppskattar sålunda den sammanlagda merkostnaden till 33 400 000 kr., vilket belopp bör läggas till grund för anslagsberäkningarna för framtiden.

Mot byggnadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet för innevarande och nästa budgetår har jag intet att erinra. Jag tillstyrker sålunda styrelsens anslagsäskande om 2 500 000 kr. för nästa budgetår.

Utskottet. Mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet icke funnit anledning till erinran och hemställer följaktligen,

att riksdagen må

I. till *Merkostnader för vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kr.;

II. godkänna de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1959 föreslagna kompletteringarna av den förteckning, som ligger till grund för användningen av ifrågavarande anslag.

Statens utlåningsfonder

14:o) **Luftfartslånefonden.** Kungl. Maj:t har (punkt 14, s. 155—157) föreslagit riksdagen att till Luftfartslånefonden för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kr.

Såsom investeringsanslag till luftfartslånefonden har senast för budgetåret 1953/54 anvisats 1 000 kr.

Medelstillgången å fonden uppgick den 30 juni 1958 till ca 46 829 000 kr. varav ca 11 170 000 kr. i kontanta medel och 35 659 000 kr. i anslagsbehållning. Under tiden 1 juli—30 oktober 1958 utbetalades ca 826 000 kr. från fonden medan kapitalåterbetalningarna under samma tid uppgick till ca 270 000 kr. Sedan hänsyn tagits till av Kungl. Maj:t beviljade men ännu ej utbetalda lån om sammanlagt ca 13 925 000 kr. fanns å fonden den 1 november 1958 disponibelt ca 32 348 000 kr.

Till grund för Kungl. Maj:ts förslag ligger en av *luftfartsstyrelsen* i skrivelse den 25 augusti 1958 gjord framställning, varöver yttranden avgivits av *statskontoret* och *kommerskollegium* (s. 155—157).

Departementschefen har anfört följande.

Enligt en överenskommelse i samband med beslutet om utbyggnad av storflygplatsen skall staten för att underlätta finansieringen av utbyggnad av hangarer samt jetmotor- och apparatverkstäder bevilja Aktiebolaget Aerotransport (ABA) ett lån om 65 milj. kr. Av lånet har 17 milj. kr. utbetalts från luftfartslånefonden under år 1958. Återstoden av lånet skall stå till ABA:s förfogande med 16 milj. kr. per år från den 1 januari under vart och ett av åren 1959—1961. I nämnda överenskommelse ingick även, att ifrågavarande lån icke skall begränsa möjligheterna för ABA att på normala villkor erhålla lån ur luftfartslånefonden.

Förutom nu angivna lån har för nästa budgetår ABA anmält ett preliminärt lånebehov av ca 15 milj. kr. för huvudsakligen inköp av ny flygmateriel. För inlösen av förhyrd flygmateriel har Linjeflyg aktiebolag räknat med att behöva ta upp ett lån av 7—8 milj. kr. Härutöver har luftfartsstyrelsen ansett ett lånebehov av ca 9 milj. kr. föreligga för övriga flygbolag och för kommuner. Sammanlagda behovet av nya lån under innevarande och nästa budgetår skulle sålunda uppgå till ca 64 milj. kr.

Enligt min mening är det viktigt, att såväl linjeföretagen som andra flygföretag ges möjlighet att genom lån ur luftfartslånefonden anskaffa kapital för sin fortsatta utveckling. Å luftfartslånefonden återstår f. n. ett disponibelt belopp av ca 32 milj. kr. Denna summa räcker endast för utbetalningarna till ABA under 1959 och 1960 å det redan beslutade lånet. För att kunna tillgodose de mest angelägna investeringsbehoven i övrigt förordar jag, att fonden tillföres ett kapitaltillskott av 15 milj. kr.

Utskottet. Huvudsakligen i anledning av de lån, som i samband med statsmakternas beslut om utbyggnad av storflygplatsen förutsatts skola lämnas till ABA, erfordras en förstärkning av luftfartslånefonden. Kungl. Maj:t har därför för nästa budgetår föreslagit en nyinvestering i fonden om 15 milj. kr., varigenom övriga lånebehov i viss utsträckning kan tillgodoses.

Utskottet är för sin del fullt medvetet om behovet av nyinvestering i luftfartslånefonden. Storleken av den för nästa budgetår föreslagna medelsanvisningen anser sig utskottet kunna godtaga.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Luftfartslånefonden* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kr.

Fonden för låneunderstöd

15:o) Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1958/59. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15, s. 158), innebärande oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1958/59* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kr.

Fonden för förlag till statsverket

16:o) Förskott till vissa plankostnader m. m. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16, s. 159), innebärande oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Förskott till vissa plankostnader m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kr.

Diverse kapitalfonder

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

17:o) *Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.* Kungl. Maj:t har (punkt 17, s. 160—168) föreslagit riksdagen att under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond för budgetåret 1959/60 anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 38 200 000 kr.

I skrivelse den 25 augusti 1958 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* bl. a. lämnat följande sammanställning över de investeringsanslag, som anvisats för budgetåren 1957/58—1958/59. I sammanställningen redovisas även styrelsens äskanden för budgetåret 1959/60.

	1957/58	1958/59	Äskanden 1959/60
	tusental kronor		
Garage- och förrådsbyggnader m. m.	4 300	5 400	7 200
Maskincentralförråd			
Motorfordon och vägmaskiner m. m.	13 400	16 200	28 000
Flytande materiel	3 600	3 900	2 600
Grustag m. m.	—	—	2 000
Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag	1 001 ¹	2 300 ²	2 000
Summa	22 301	27 800	41 800

¹ Härav 1 000 000 kr. på tilläggsstat.

² Beräknat 300 000 kr. på tilläggsstat.

Vid sidan av anslagsäskandena hemställer styrelsen om ett beställningsbemyndigande för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1961/62 intill ett belopp av 18 milj. kr.

Med anledning av departementschefens uttalande i 1958 års statsverksproposition angående en förenklad redovisning av förrådsfondens investeringsbehov har styrelsen nu framlagt konkreta investeringsplaner för arbeten under de olika anslagen. Styrelsen förutsätter att den, då omständigheterna föranleder härtill, skall äga frångå detaljerna i de framlagda planerna.

Styrelsen framhåller att de senaste årens starka ökning av vägtrafiken ställt ökade krav på underhållet av vägarna. Medelstilldelningen för vägunderhållet har ökat från 220 milj. kr. budgetåret 1953/54 till 320 milj. kr. budgetåret 1958/59. För nästa budgetår har äskats 425 milj. kr. Då förrådsfonden har att väsentligen tillgodose vägunderhållets behov av maskiner och andra förnödenheter måste investeringarna ges en sådan storlek att den för ett rationellt vägunderhåll erforderliga ny- och ersättningsanskaffningen av maskiner ej äventyras. En utökning av investeringsramen är därför nödvändig.

För en närmare redogörelse för styrelsens olika medelsäskanden får utskottet hänvisa till propositionen (s. 161—165).

Över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning har *arbetsmarknadsstyrelsen* avgivit yttrande (s. 165).

Departementschefen redogör inledningsvis för investeringsutvecklingen under budgetåret 1958/59 och anför därvid.

I föregående års statsverksproposition upptogs förrådsfondens investeringsram för innevarande budgetår till 28 milj. kr. Ramen har sedermera ökats till 30,3 milj. kr. för att möjliggöra vissa beställningar hos Karlskrona örlogsvarv. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har räknat med, att investeringarna skall kunna hållas inom denna ram men förutsatt en förstärkning av dispositionsanslaget med 300 000 kr. på tilläggsstat med hänsyn till sagda beställningar. Då det är ovisst om det faktiska investeringsutfallet kommer att kräva en anslagsförstärkning och då denna under alla omständigheter blir av obetydlig omfattning, har jag — såsom framgår av avsnitt 1 — icke ansett mig böra tillstyrka ett tilläggsstatsanslag. I stället synes erforderlig rörlighet kunna uppnås genom omföring av ett mindre belopp från den vid ingången av budgetåret 1958/59 å anslaget till Garage- och förrådsbyggnader m. m. förefintliga behållningen — vilken icke torde komma att fullt utnyttjas under detta budgetår — till motsvarande behållning på dispositionsanslaget. Om behov därav uppstår, bör en sådan omdisponering få ske.

Departementschefen berör därefter fråga om förrådsfondens kapitaltjänstkostnader.

Enligt de för förrådsfonden gällande bestämmelserna skall för de varor och tjänster, som förrådsfonden tillhandahåller vägförvaltningarna, ersättning utgå efter självkostnadspris. Hyrorna för maskincentralförrådets ma-

skiner m. m. sättas så, att de skall täcka kostnaderna för den egentliga driften, avskrivning och förräntning. Avskrivningarna grundar sig därvid på kapitalföremålets historiska anskaffningspriser och syftar närmast till att vidmakthålla anläggningsskapitalet i kronor räknat, vilket vid oförändrade priser på kapitalföremålen också motsvarar förlitningar av ett konstant realkapital. Räntan på fondens kapital beräknas årligen efter 4 % av den å fonden vid budgetårets ingång redovisade kapitalbehållningen.

Avskrivningarnas funktion kan sägas vara att dels säkerställa, att disponibelt kapital finns, när ett kapitalföremål på grund av förlitning eller annan orsak skall ersättas — eller om man så vill, frigöra det i ett kapitalföremål nedlagda kapitalet — dels åstadkomma ett riktigt underlag för prissättningen. Genom den fortgående prisstegringen är med nuvarande metod avskrivningarna på fondens maskiner m. m. icke tillräckliga för att täcka de för ett vidmakthållande av realkapitalet nödvändiga förnyelsebehoven. Som exempel kan nämnas, att det årliga medelsbehovet i dagens läge för ersättningsanskaffningar, vilka är hänförliga till objektsgruppen motorfordon och vägmaskiner m. m., enligt gjorda uppskattningar uppgår till ca 25 milj. kr., medan avskrivningarna för hela fonden för nästa budgetår upptagits till ca 18 milj. kr. Då man med nuvarande avskrivningsmetod icke får fram det verkliga kostnadsläget blir dessutom självkostnadsberäkningen icke korrekt. För att utan tillskott av nya kapitalmedel täcka fondens reinvesteringsbehov erfordras, att avskrivningarna baseras på kapitalföremålens nupriser. Sedan chefen för finansdepartementet tidigare denna dag (bil. 19) anmält, att statens förräntningskrav för nästa budgetår bör höjas till 4,25 %, synes även ifrågavarande räntekostnader böra beräknas efter nämnda nivå.

Med hänsyn till vad jag har anfört synes avskrivnings- och förräntningsfrågorna och därmed sammanhängande spörsmål böra bli föremål för en närmare undersökning. Denna bör lämpligen verkställas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Resultatet av utredningsarbetet torde om möjligt böra redovisas vid en sådan tidpunkt, att det kan beaktas i samband med budgetarbetet hösten 1959.

Departementschefen övergår därefter till investeringarna i förrådsfonden under budgetåret 1959/60. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har beräknat de under förrådsfonden erforderliga utgifterna i vad avser de ramreglerade anslagen till sammanlagt 39,8 milj. kr. Härav hänför sig 7,2 milj. kr. till anslaget Garage och förrådsbyggnader m. m., 28,0 milj. kr. till anslaget Motorfordon och vägmaskiner m. m., 2,6 milj. kr. till anslaget Flytande materiel samt 2,0 milj. kr. till dispositionsanslaget. Vid sidan av de ramreglerade anslagen äskar styrelsen 2 milj. kr. för förvärv av grustag m. m. Anslagen för nästa budgetår har beräknats med hänsyn till den föreslagna medelsförbrukningen och uppgår enligt förslaget till sammanlagt 41,8 milj. kr.

Som framgår av den under punkten 1 redovisade investeringsplanen har departementschefen ansett sig kunna tillstyrka en investeringsram om 35,5 milj. kr., innebärande en ökning i förhållande till nu gällande investeringsram för innevarande budgetår med 5,2 milj. kr. och i förhållande till beräkningarna i förra årets statsverksproposition med 7,5 milj. kr. Vidare tillstyrker departementschefen — vid sidan av de ramreglerade investeringarna — ett anslag av 1 milj. kr. till Grustag m. m. Hur medelsförbrukningen be-

räknas komma att ungefärligen fördela sig på de olika anslagen framgår av en i propositionen, s. 167, intagen sammanställning.

Den av styrelsen föreslagna medelsförbrukningen har reducerats med 0,2 milj. kr. för garagebyggnader m. m., 2,0 milj. kr. för motorfordon och vägmaskiner m. m., 0,6 milj. kr. för flytande materiel, 1,5 milj. kr. för dispositionsanslaget samt 1,0 milj. kr. för grustag m. m. I anledning av den förordade minskningen i fråga om flytande materiel torde det föreslagna gripskopeverket icke kunna komma till utförande.

Med ledning av den sålunda uppskattade medelsförbrukningen och de beräknade reservationerna per den 30 juni 1959 har anslagen för nästa budgetår beräknats till sammanlagt 38,2 milj. kr.

Departementschefen har icke något att erinra mot styrelsens hemställan om ett beställningsbemyndigande om högst 18 milj. kr., gällande leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1961/62.

Utskottet. För investeringar i väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond beräknades ursprungligen en medelsförbrukningsram av 28 milj. kr. för innevarande budgetår. Denna ram har senare höjts till 30,3 milj. kr. För nästa budgetår har Kungl. Maj:t förordat en medelsförbrukningsram om 35,5 milj. kr. Vid sidan om investeringsramen föreslås vidare en medelsanvisning av 1 milj. kr. för förvärv av grustag.

Utskottet har under punkten 1 i det föregående förklarat sig godtaga den föreslagna investeringsomfattningen. Ej heller mot den beräknade fördelningen på olika utgiftsändamål har utskottet funnit anledning till erinran. Utskottet finner i likhet med departementschefen en närmare undersökning av förrådsfondens avskrivnings- och förräntningsfrågor vara angelägen. Med stöd härav torde klarare riktlinjer för den framtida investeringsomfattningen kunna uppdragas.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1959/60 under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. Garage- och förrådsbyggnader m. m.	6 700 000 kr.
2. Motorfordon och vägmaskiner m. m.	26 000 000 »
3. Flytande materiel	2 000 000 »
4. Grustag m. m.	1 000 000 »
5. Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag	2 500 000 »

Stockholm den 3 mars 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Ivar Johansson, Birger Andersson, Sundelin, Thun, Bergman, Holmqvist, Pålsson, Axel Johannes Andersson, Rikard Svensson, fru Waltheim och herr Ragnar Bergh; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Thapper, Rubbestad, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Ståhl, Gustafsson i Stockholm, Nilsson i Göingegården, Andreasson, Nihlfors, Gustafsson i Skellefteå, Johansson i Norrköping och Gustafsson i Kårby.

Reservation

vid punkten 3 (Televerkets anslagsbehov) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 228 och II: 288 och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 25, som börjar med »Delade meningar» och slutar med »nämnda motioner», bort ha följande lydelse:

»Icke heller utskottet kan — efter den utbyggnad av televisions- och FM-näten som under senare år kommit till stånd — finna investeringar i trådradio ens i den begränsade omfattning som nu föreslås sakligt motiverade. Såväl tekniska som ekonomiska skäl synes sålunda tala för att utbyggnadsarbetet, i enlighet med telestyrelsens alternativ 2, ej fullföljes. Något medelsbehov för ändamålet behöver följaktligen icke beräknas för nästa budgetår. Med biträdande av Kungl. Maj:ts förslag i övriga delar tillstyrker utskottet därför bifall till nu nämnda motioner.»

dels ock utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 228 och II: 288, för budgetåret 1959/60 under televerkets fond till *Ljudradioanläggningar* anvisa ett investeringsanslag av 7 600 000 kr.»

Särskilt yttrande

vid punkten 6 (Luftfartens markorganisation m. m.) av herrar *Näsström, Axel Johannes Andersson* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka anfört:

»De mycket betydande industrierna i såväl örnsköldsviks- som skellefteåområdet, som i stor utsträckning arbetar för export, liksom den omfattande affärsverksamheten i dessa områden gör det angeläget, att deras behov av flygförbindelser tillgodoses. Från Örnsköldsvik har deklarerats, att man i nordmalingsfältet har en fullt godtagbar möjlighet att utnyttja flyget. Skellefteå är däremot helt utan. I första rummet borde därför enligt vår mening Skellefteå ha kommit i fråga vid byggandet av nya flygfält i Norrland. Då emellertid nu en utredning redan tillsatts med uppgift att utreda frågan om

flygplatser vid Skellefteå och Örnsköldsvik, har vi icke ansett det lämpligt att yrka avslag på Kungl. Maj:ts förslag om byggande av flygfält i Umeå, men ett sådant ställningstagande förutsätter, att utredningen blir skyndsamt och snabbt leder till beslut om anläggande av flygplatser såväl i Skellefteå som i Örnsköldsvik. Att betrakta dessa anläggningsobjekt som beredskapsföretag, som skall komma till utförande endast om sysselsättningssvårigheterna består, kan icke vara riktigt. Behovet av flygplatser i de båda nämnda områdena är så stort att de under alla omständigheter måste komma till utförande.»